

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALITA MLÁDEŽE V JIHOČESKÉM
KRAJI – PŘÍČINY A PREVENCE**

Autor práce: Martin Faltus

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

FALTUS, M. *Kriminalita mládeže v Jihočeském kraji – příčiny a prevence* : bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 81 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal.

Klíčová slova: mladiství, trestný čin, delikvence, kriminalita mládeže, Policie České republiky, příčiny vzniku kriminality mládeže, prevence

Bakalářská práce se zabývá problematikou kriminality mládeže v Jihočeském kraji, jejími příčinami a prevencí. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy týkající se kriminality mládeže, dále pak struktura kriminality mládeže, příčiny vzniku kriminality mládeže, faktory ovlivňující kriminalitu mládeže a v neposlední řadě také její prevence. Praktická část bakalářské práce je věnována kriminalitě mládeže v Jihočeském kraji v období 2008–2012. Dále je zde zpracován výzkum, jehož cílem je zmapovat názory občanů na trestnou činnost dětí a mládeže a její možnou prevenci. V praktické části jsou uvedeny konkrétní činnosti a projekty prevence kriminality dětí a mládeže v Jihočeském kraji. Jako podklady mi posloužily statistické údaje o stavu kriminality v Jihočeském kraji a dále údaje o provedených preventivních opatřeních a preventivních akcích Policie České republiky.

ABSTRACT

FALTUS, M. *The juvenile criminality in the South Bohemia – causation and prevention* : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2014. 81 p. Supervisor : JUDr. Jan Bouchal.

Key words: juvenile, criminal act, delinquency, the juvenile criminality, The Police of the Czech Republic, causes of youth crime, prevention

Bachelor's work deals there with problems of the juvenile crime in South Bohemia region, with the causes of the juvenile crime and with the crime prevention. In the theoretical part are delimited basic terms regarding the juvenile crime, after that the structure of the juvenile crime, causes and origins of the juvenile crime, factors, which have an influence on the juvenile crime and last but not least the prevention. The practical part of Bachelor's work is dedicated to the juvenile crime in South Bohemia region in the period of 2008–2012. Then is there processed a research. The goal of the research is identify the opinions of inhabitants of the juvenile crime and of the possibilities of the prevention. In the practical part are introduced concrete activities and the projects of the prevention of the juvenile crime in South Bohemia region. The materials, which I used, were the statistics of quantity of the juvenile crime in South Bohemia region and data of taken preventive measures and the taken preventive measures of the Czech Republic's police.

OBSAH

ÚVOD	- 8 -
1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	- 10 -
2 PROBLEMATIKA KRIMINALITY MLÁDEŽE	- 11 -
2.1 Základní pojmy	- 11 -
2.2 Historický pohled na řešení kriminality mládeže.....	- 14 -
2.3 Kriminalita mládeže.....	- 16 -
2.4 Struktura kriminality mládeže.....	- 17 -
2.4.1 Majetková trestná činnost	- 18 -
2.4.2 Násilná trestná činnost	- 19 -
2.4.3 Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek.....	- 19 -
2.4.4 Mravnostní kriminalita.....	- 20 -
2.5 Příčiny vzniku kriminality mládeže	- 20 -
3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KRIMINALITU MLÁDEŽE.....	- 22 -
3.1 Dědičnost	- 22 -
3.2 Rodina.....	- 23 -
3.3 Škola	- 23 -
3.4 Masmédia.....	- 24 -
3.5 Vrstevnické skupiny.....	- 25 -
4 PREVENCE KRIMINALITY MLÁDEŽE.....	- 27 -
4.1 Pojem prevence.....	- 27 -
4.2 Struktura prevence	- 27 -
4.2.1 Dělení dle obsahového hlediska.....	- 27 -
4.2.2 Dělení dle adresáta.....	- 30 -
4.3 Subjekty podílející se na prevenci	- 32 -
4.4 Systém prevence kriminality v České republice	- 36 -
4.5 Instituce zabývající se rizikovou mládeží	- 37 -
5 KRIMINALITA MLÁDEŽE V JIHOČESKÉM KRAJI	- 40 -
5.1 Jihočeský kraj.....	- 40 -
5.2 Statistika kriminality mládeže, dětí a nezletilých osob v letech 2008–2012	- 41 -
5.2.1 Statistika kriminality mládeže, dětí a nezletilých osob v České republice v letech 2008–2012.....	- 42 -

5.2.2 Statistika kriminality mládeže, dětí a nezletilých osob v Jihočeském kraji v letech 2008–2012.....	- 45 -
6 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	- 49 -
7 PREVENCE KRIMINALITY MLÁDEŽE V JIHOČESKÉM KRAJI	- 60 -
7.1 Statistiky prevence kriminality mládeže v Jihočeském kraji za období 2008–2012....	- 62 -
7.2 Ověření vlivu preventivní činnosti na kriminalitu mládeže pomocí Spearmanova koeficientu.....	- 65 -
ZÁVĚR.....	- 68 -
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	- 72 -
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	- 76 -
PŘÍLOHY	- 78 -

ÚVOD

Jedním z nejzávažnějších problémů v boji s kriminalitou je trestná činnost mládeže. Mladí pachatelé rozšiřují okruh osob, které jsou potenciálními nositeli nebezpečí a páchaní trestné činnosti i v dospělém věku. Kriminalita dětí a mládeže se v současné době týká osob mladšího věku. Pojem kriminalita mládeže se dostává do povědomí lidí především formou různých médií.

Žijeme v době, kdy se často setkáváme s projevy agresivity dětí a mládeže, které v některých případech vedou až k brutalitě. Mladí lidé se takto projevují nejen ve škole, ale i doma a na veřejnosti.

V souvislosti s kriminalitou mládeže si můžeme položit několik otázek. Například jaká je příčina zvyšujícího se počtu trestných činů páchaných dětmi a mladistvými? Čí je to vina? Rodičů, školy nebo prostředí, ve kterém tráví děti a mladiství svůj volný čas? Najít odpověď na tyto otázky není vůbec jednoduché. Stejně tak není snadné označit nebo nalézt hlavní a konkrétní faktor tohoto jednání.

Vše kolem nás může jedince ovlivnit, ať už pozitivně, nebo negativně. Dítě je od svého narození zapojeno do řady vztahů. Začíná se vztahy ve vlastní rodině, pokračuje k prvním vrstevníkům venku na hřišti, následně v mateřské škole a zejména pak ve škole. Školní věk je obdobím, ve kterém se dítě rozvíjí, buduje svou osobnost a zároveň musí čelit tvrdé realitě mnohdy krutých mezilidských vztahů, o kterých se dnes již zcela otevřeně, možná až příliš, hovoří na veřejnosti, v médiích. Brutalita je čím dál častěji také zobrazována ve filmech a zábavním průmyslu.

Předcházení kriminalitě mládeže vyžaduje nejen kvalitní rodinné zázemí, citlivý přístup školy, ale i důsledné poskytování možnosti dětem poznat pozitivní vzory.

Děti a mládež páchající trestné činy obvykle pod určitými vlivy. Mezi tyto vlivy řadíme nejen požití alkoholu nebo jiných návykových látek, ale také aktuální emoce, které převládají nad rozumovou stránkou dítěte nebo mladistvého. Trestná činnost dětí a mládeže je ve většině případů páchána ve skupině a v momentu náhlé emotivní situace. Trestný čin je tedy v podstatě nepřipravený a nepromyšlený.

Struktura trestné činnosti dětí a mládeže je velmi různorodá. Převážně se jedná o majetkové trestné činy, ale čím dál větší nárůst je možno spatřovat i v násilné trestné činnosti. Nebezpečí se skrývá v tom, že mnoho mladistvých pachatelů

páchá trestnou činnost nadále i v dospělosti. Proto je nutné působení preventivních aktivit již v mladistvém věku.

Jak tedy můžeme kriminalitu mládeže eliminovat? Kriminalitu mládeže můžeme ovlivnit především preventivní činností. Funkční prevence má možnost reagovat na příčiny, podmínky i následky trestné činnosti. Negativním faktorem je však fakt, že účinnost preventivních opatření se projeví až po delším časovém období.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – část teoretickou a část praktickou. Teoretická část bakalářské práce se zabývá problematikou kriminality mládeže. Zde jsem se snažil objasnit základní pojmy týkající se kriminality mládeže, nastínit historii související s touto problematikou, strukturu kriminality mládeže a příčiny jejího vzniku. Další kapitola se týká faktorů, které ovlivňují kriminalitu mládeže. Poslední část teoretické složky práce je věnována prevenci kriminality mládeže.

Praktická část bakalářské práce je pak zaměřena především na kriminalitu mládeže v Jihočeském kraji v letech 2008–2012, výsledkům dotazníkového šetření a v neposlední řadě také prevenci kriminality mládeže v Jihočeském kraji.

1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jedním z nejzávažnějších problémů v boji s kriminalitou je trestná činnost mládeže. Mladí pachatelé rozšiřují okruh osob, které jsou potenciálními nositeli nebezpečí páchaní trestné činnosti i v dospělém věku.

Cílem bakalářské práce je popsat ucelený přehled o stavu kriminality a delikventního chování, kterých se děti a mládež dopouští. Jedním z cílů práce je zmapování kriminality mládeže v Jihočeském kraji. Hlavním záměrem je objasnit způsob, jakým je prováděna prevence kriminality dětí a mládeže v rámci působnosti Policie České republiky v Jihočeském kraji. Zda je práce Policie České republiky úspěšná, či nikoliv.

V teoretické části bakalářské práce se zabývám nejen problematikou kriminality mládeže, faktory ovlivňujícími kriminalitu mládeže, ale také její možnou prevencí.

Praktická část práce je věnována především kriminalitě mládeže v Jihočeském kraji. Zde jsem se pokusil detailně rozebrat dostupná statistická data související s kriminalitou mládeže v rámci Jihočeského kraje. Další část práce je věnována dotazníkovému šetření. Pomocí dotazníkového šetření jsem se snažil zjistit pohled obyvatelů Jihočeského kraje na kriminalitu mládeže. Poslední část práce je věnována preventivním opatřením pořádaným na území Jihočeského kraje a vyhodnocení, zda jsou tato opatření účinná, či nikoliv.

2 PROBLEMATIKA KRIMINALITY MLÁDEŽE

2.1 Základní pojmy

K tomu, aby byla správně pochopena problematika kriminality mládeže, je třeba vysvětlit několik základních pojmů. Mezi tyto pojmy patří například dítě, mladistvý, kriminalita, prekriminalita, delikvence, pachatel, trestný čin, provinění a prevence kriminality.

Dítě

V právním řádu pojem dítě není vymezen jednotně. Dle trestního zákoníku je dítě osoba mladší osmnácti let, pokud to trestní zákon nestanoví jinak. V zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže ve znění pozdějších právních předpisů, je stanoveno, že pokud není zákonem stanoveno jinak, pak se rozumí dítětem ta osoba, která v době spáchání činu jinak trestného nedovršila patnáctého roku věku.

Mladistvý

Dle zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů¹⁾ je definován pojem mladistvý takto: „*Mladistvým je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.*“

Trestní stíhání u mladistvých je upraveno zákonem č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

Kriminalita

Kriminalitu lze definovat jako výskyt chování, které je v dané společnosti trestné. Jedná se o souhrn trestných činů, které se v konkrétní společnosti vyskytly

¹⁾ Zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

a vyskytují. Jedná se o činy a chování sankcionovatelné podle trestního zákona, a to jak zjevné, tak latentní.²⁾

Kriminalitou se rozumí trestní chování, které je spácháno úmyslně nebo z nedbalosti trestně odpovědným pachatelem na určitém území, v určité době.³⁾

Kriminalitu lze definovat dvěma definicemi – definicí legální a definicí sociologickou. Legální definice vychází z trestního práva. Kriminalita je souhrn trestních činů, které jsou spáchané na určitém území za určité období. Do této definice je zahrnut také pojem delikvence. Delikvence zahrnuje i činy, které nejsou jinak trestné. Jedná se o činy spáchané osobami mladšími 15 let, trestné činy a přestupky. Dle sociologické definice kriminalita může zahrnovat také jevy, které jsou pro společnost škodlivé, a jejich skutková podstata není uvedena ve zvláštní části trestního zákona.⁴⁾

Kriminalitu můžeme podle jejího poznání členit na zjevnou (registrovanou), skrytou (latentní) a skutečnou. Zjevná kriminalita je kriminalita, která vyšla najevo, a informace o ní získáváme ze statistik. Skrytá kriminalita, o které se orgány činné v trestním řízení nedověděly, není uvedena v oficiálních statistikách. Skutečná kriminalita je taková kriminalita, která zahrnuje jak kriminalitu skrytou, tak kriminalitu zjevnou.⁵⁾

Dle Policie České republiky je kriminalita členěna na kriminalitu obecnou (násilná, mravnostní, majetková, zbývající, ostatní, vojenská) a kriminalitu hospodářskou.⁶⁾

Prekriminalita

Prekriminalita (dětská delikvence) je činnost, které se dopouštějí osoby před dovršením trestní odpovědnosti, to je věku 15 let.⁷⁾

Typickým znakem dětské delikvence je skupinovitost, malá promyšlenost a nepřipravenost. Tyto činy jsou většinou páchané dětmi spontánně.

²⁾ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha, 2009. s. 156.

³⁾ URBANOVÁ, M. *Systémy sociální kontroly a právo*. Plzeň, 2006. s. 125.

⁴⁾ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. Praha, 2004. s. 21.

⁵⁾ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. Praha, 2004. s. 21–24.

⁶⁾ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice, 2009. s. 1–14.

⁷⁾ JIRÁSKOVÁ, V. *Občan v demokratické společnosti*. Praha, 1999. s. 93.

Delikvence

Pojem delikvence je odvozený z latinského slova *dellinques*. Delikvenci lze definovat jako jednání mládeže, která porušuje sociální normy chráněné právními předpisy včetně přestupků.⁸⁾

Delikvence je širším pojmem než kriminalita. Označuje činnosti, které porušují nejen právní, ale i společenské normy.⁹⁾

Pachatel

Pachatelem je ten, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu případně přípravy, pokud je tato příprava trestná. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti, která vylučovala protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně.¹⁰⁾

Trestný čin

Trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v trestním zákoně. Trestným činem se rozumí takový čin, jenž je soudně trestný, včetně přepravy či pokusu k tomuto trestnému činu a jednotlivých forem účastenství, jsou-li trestné. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslné zavinění, pokud trestní zákon výslovně nestanoví, že postačí zavinění z nedbalosti.¹¹⁾

Provinění

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů definuje provinění jako trestný čin spáchaný mladistvým. V případě, že tento zákon nestanoví jinak, je provinění mladistvého posuzováno dle trestního zákoníku.

⁸⁾ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011. s. 146.

⁹⁾ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011. s. 10–15.

¹⁰⁾ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, s. 357.

¹¹⁾ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, s. 356.

Prevence

Pod pojmem prevence kriminality se rozumí snaha eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započítáním nebo před jejím pokračováním. Prevence kriminality zahrnuje veškeré aktivity a opatření, které směřují k předcházení trestné činnosti, oslabování či eliminaci příčin a podmínek jejího páchaní.¹²⁾

2.2 Historický pohled na řešení kriminality mládeže

Pohled na řešení kriminality mládeže prošel v historii značným vývojem. Ve starověku se s dětskými delikventy zacházelo stejně jako s delikventy dospělými. Ve středověku pak byly děti trestány mírněji než dospělí. Freiburské trestní právo přihlíželo na věk pachatele. Pokud pachatelem bylo dítě, byl mu uložen mírnější trest. Freiburské trestní právo nepřihlíželo pouze na věk dítěte, ale také na jeho schopnost poznat protiprávní jednání. V případě, že dítě bylo uznáno nedospělým ve smyslu rozumovosti, byl mu uložen trest mírnější.¹³⁾

„Útrpné soudní právo Karla V. (Carolina) z roku 1532 ukládá přihlížet při vyměřování trestu u toho, kdo je mladý či z jiného důvodu nemá dostatek rozumu, k dobrozdání znalců.“¹⁴⁾

Kodifikace v oboru trestního práva se českým zemím dostalo až přijetím hrdelního řádu, který přijal císař Josef I. Tento řád pod názvem Josephina byl přijat v roce 1707 a vycházel z hrdelního řádu císaře Karla V., Carolina ve svém článku 179 zakotvuje pravidlo pro mírnější posuzování trestných činů mládeže a v článku 164 stanoví pravidlo, podle kterého nemá být zloděj do 14 let trestán za krádež smrtí. Pokud by se ale zjistilo, že se jednalo o závažnou krádež, mohl by mu být uložen výjimečný trest, a to trest smrti.¹⁵⁾

Velký význam v minulosti má také hrdelní řád císařovny Marie Terezie. Tento řád byl vydán v roce 1768 pod názvem Theresiana. Poprvé se v řádu objevuje rozdělení pachatele podle věku pro účely jeho trestní odpovědnosti. Pachatele dělil řád dle věku do třech kategorií. Do první kategorie spadaly děti do věku 7 let. Tyto děti nebyly za trestné činy vůbec trestně odpovědné. Do druhé kategorie

¹²⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 30.

¹³⁾ KUČHTA, J. *Kriminologie II*. Brno, 1993. s. 17–18.

¹⁴⁾ KUČHTA, J. *Kriminologie II*. Brno, 1993. s. 17.

¹⁵⁾ KUČHTA, J. *Kriminologie II*. Brno, 1993. s. 20.

spadali tzv. nedospělci. Jednalo se o děti do 14 let. U nich byla trestní odpovědnost snížena. Do třetí kategorie spadali tzv. mladiství. Jednalo se o děti ve věku do 16 let a ty již byly za své činy plně trestně odpovědné.¹⁶⁾

Poslední a také velmi významný trestní kodex platný na území České republiky byl vydán v roce 1852. Tento trestní zákoník dělil trestní odpovědnost mladistvých také do třech skupin. První skupina byla zcela vyloučena od trestné odpovědnosti do dovršení věku 10 let. Druhá skupina měla trestní odpovědnost zmírněnou. Jednalo se o děti ve věku od 10 do 14. let. Třetí skupina byla trestána, ale mírněji oproti dospělým pachatelům. Do této skupiny patřila mládež ve věku od 14 do 20 let.¹⁷⁾

Přelom v oblasti soudnictví mládeže byl v první polovině 19. století v Americe. Právní úprava se odvíjela od toho, že za chování svých dětí jsou plně odpovědní rodiče. Začal se také užívat termín *Parens patriae*. Pokud rodiče nezvládali výchovu svých dětí, byly děti předány do útulku nebo řemeslné školy. Za nedlouho docházelo také v Evropě k právním modifikacím zvláštního přístupu k mladistvým delikventům. Při jednání s mladistvými se bral ohled hlavně na jejich psychický a sociální vývoj. Postupně vznikly dva modely – justiční model a sociálně-opatrovnický model, které se používají při procesu s delikventní mládeží.

U justičního modelu je kladen důraz především na řádné projednání trestného činu a odvíjí se od předpokladu, že i mladý člověk je vybaven svobodnou vůlí a musí si tedy být vědom rizika následků, které souvisí se spácháním trestného činu.

Sociálně-opatrovnický model je oproti justičnímu modelu méně radikální. Zabývá se hlavně převýchovou dítěte. Nejvýznamnější součástí převýchovy není trest, ale analýza chyb ve výchově a následná náprava.¹⁸⁾

Zákon o trestním soudnictví č. 48/1931 Sb. nad mládeží upravil v roce 1931 trestní odpovědnost mladistvých. Za mladistvé se začaly považovat osoby ve věku od 14 do 18 let. Tento zákon upravoval trestní odpovědnost mladistvých, procesní postavení mladistvého a průběh proti němu vedeného trestního řízení. Zákon o trestním soudnictví č. 48/1931 Sb. nad mládeží platil pouze osm let. Další zákon, který se týkal trestní odpovědnosti mladistvých, byl Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹⁶⁾ KUCHTA, J. *Kriminologie II*. Brno, 1993. s. 20–21.

¹⁷⁾ KUCHTA, J. *Kriminologie II*. Brno, 1993. s. 21–22.

¹⁸⁾ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda, 2002. s. 62.

V roce 1997 začaly nové práce na zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Teprve na počátku roku 2001 odborníci předložili návrh tohoto zákona vládě. V červenci roku 2001 byl tento návrh vládou přijat, schválen a postoupen do Parlamentu České republiky. Senát Parlamentu České republiky zákon definitivně schválil 25. června 2003. Po podpisu prezidenta byl zákon přijat pod číslem 218 a uveřejněn ve Sbírce zákonů. Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2004. Tímto skončil mnohaletý proces přípravy a legislativního projednávání normy, která je známa jako Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.¹⁹⁾

2.3 Kriminalita mládeže

„Kriminalita mládeže je nejzávažnější sociálně patologický jev, tedy porucha chování mládeže, projevující se v porušování trestněprávních norem.“²⁰⁾

Kriminalita mládeže je závažnou částí sociálně patologických jevů. Kriminalita mládeže se rekrutuje ze všech sociálních skupin. Bližší analýza ukazuje, že se jedná zejména o takové sociální skupiny, které jsou charakterizované nízkou sociabilitou. Je to prokázáno celou řadou znaků, kterými jsou například nízké vzdělání a kvalifikace rodin mladých delikventů a také jich samotných. Dále problematický rozsah jejich ekonomických aktivit, častá migrace, výskyt dysfunkcí těchto rodin a v neposlední řadě celkový nízký stupeň společenské odpovědnosti.²¹⁾

Můžeme tedy shrnout, že kriminalita mládeže je sociálně patologický jev, který je vzhledem k věku pachatelů vysoce závažný a může mít vážné negativní důsledky v dalším budoucím chování jedinců, které spočívá v porušování trestněprávních norem.

Kriminalita mládeže zahrnuje především skutky, kterých se dopustili mladiství (osoby ve věku 15–18 let). Do kriminality mládeže je zahrnována také tzv. dětská kriminalita (osoby do 15 let věku) a kriminalita mladých dospělých (osoby od 18 do 24 let).

Kriminalita mládeže se vyznačuje zejména tím, že mládež páchá trestnou činnost ve skupině. Důležitou roli v kriminálním jednání hraje u mladistvých momentální situace, případně alkohol či užití návykových látek. Trestná činnost je páchána

¹⁹⁾ ŠÁMAL, P. *Trestní řád. Komentář – díl I.* Praha, 1995. s. 811–814.

²⁰⁾ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, L. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky.* Praha, 2012. s. 321.

²¹⁾ ŠTÍPEK, J. *Úvod do sociální patologie I. Kriminalita mládeže.* Praha, 1985. s. 5–6.

agresivně a nepřiměřeně. Dochází tak k ničení majetku. Mladiství se většinou na trestnou činnost nepřipravují ani ji neplánují. Cíle útoku si mládež vybírá podle toho, jak se jí líbí nebo zda je potřebují.²²⁾

Mezi nejčastější delikty mládeže patří násilí proti jednotlivci nebo skupině, vandalismus, rozkrádání, opilství, výtržnictví, neoprávněné užívání motorového vozidla, toxikomanie, prostituce a gamblerství.

2.4 Struktura kriminality mládeže

„Struktura kriminality mládeže vyjadřuje podíl jednotlivých druhů trestné činnosti na celkovém počtu všech trestných činů, k jejichž spáchání došlo na určitém území a v konkrétním časovém úseku.“²³⁾

Policie České republiky dělí ve svých statistikách kriminalitu na majetkovou, násilnou, mravnostní a hospodářskou.

Mladiství pachatelé se nejčastěji dopouštějí majetkové kriminality (kapesní krádeže, krádeže doma, v obchodech). Jedním z typických příkladů poškozování majetku mladistvými je vandalismus. Pod pojmem vandalismus se skrývá svévolné poškozování a ničení veřejného i soukromého majetku či podobných statků, které nepřináší pachateli žádné materiální obohacení a pro které pachatel nemá žádný motiv.²⁴⁾ Následuje kriminalita násilná (šikana ve škole, drogy, alkohol). Násilná kriminalita, která je páchaná mládeží, je provázena většinou vysokým stupněm brutality pod vlivem alkoholu.

Struktura trestné činnosti mládeže se do jisté míry liší od trestné činnosti dospělých. Odlišnosti jsou dány věkem a dalšími kriminogenními faktory. V závislosti na věku pachatele je patrná diferenciací v předmětu zájmu, ve způsobu páchaní trestné činnosti a v organizovanosti. V páchaní trestné činnosti se začíná objevovat kvalifikovaný a organizovaný způsob. Zejména u mladistvých, oproti nezletilým, je zřetelný posun od nahodile páchané trestné činnosti k typování objektů napadení

²²⁾ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda, 2002. s. 16–17.

²³⁾ ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha, 2000. s. 18–19.

²⁴⁾ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, 1998. s. 14–15.

a i ve výběru předmětu jejich zájmu. Velmi patrný je také posun od trestné činnosti páchané jednotlivci ke skupinově organizované páchané trestné činnosti.²⁵⁾

2.4.1 Majetková trestná činnost

Majetková trestná činnost páchaná mládeží má své zvláštnosti i v motivaci pachatelů, a to zejména v případech, kdy motivem například pro krádež je opatřit si peníze pro partu. Dalším motivem může být potřeba vyniknout v partě či získat respekt.²⁶⁾

Obecně platí, že majetková trestná činnost mládeže je páchána z důvodu řešení nedostatku finančních prostředků, a to zejména u osob bez pracovního poměru a na útěku z výchovného zařízení. Jednou z příčin majetkové trestné činnosti může být získávání finančních prostředků na nákup atraktivního a luxusního zboží, které je pro mládež vzhledem k jejímu sociálnímu postavení nedostupné. Dalším velmi častým důvodem je získávání peněžních prostředků na nákup alkoholu, tabákových výrobků, drog, návštěv diskoték, hraní na hracích automatech a trávení svého volného času.²⁷⁾

Velký význam zde má i skutečnost, že mnoho mladistvých pachatelů po skončení základní školy buď vůbec nenastoupí do dalšího studia, nebo ho posléze svévolně opustí, a to aniž by začali někde pracovat. Na druhé straně však mají vysoké požadavky na svůj životní styl a jediným východiskem pro ně je páchání trestné činnosti.²⁸⁾

Velmi často dochází k tomu, že děti začnou doma okrádat své rodiče, kterým kradou finanční prostředky, a to i přesto, že mají ze strany svých rodičů zabezpečen mnohdy i vysoký životní standard. K tomu se postupně přidává neúcta

²⁵⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 2.

²⁶⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3.

²⁷⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3.

²⁸⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3.

k autoritám, hodnotám, majetku, nedostatek odpovědnosti a nedodržování obecně závazných pravidel chování ve společnosti.²⁹⁾

2.4.2 Násilná trestná činnost

U násilné trestné činnosti páchané mládeží byl po roce 1989 zaznamenán nárůst a mnohdy je doprovázena vysokým stupněm brutality. Častou motivací násilného jednání je potřeba demonstrovat svoji sílu, zvýraznit se, imponovat svým vrstevníkům a získat jejich uznání, obdiv, ale i vytvořit si vůdčí postavení v partě.³⁰⁾

Násilné trestné činy bývají velmi často páchany ve skupině, pod vlivem návykových látek, což má mnohdy za následek velmi brutální provedení činu. Čím dál častěji se u trestných činů mládeže vyskytují trestné činy, které jsou dle §173 trestního zákoníku definovány jako „Loupeže“.³¹⁾

Často dochází také ke skupinovému páchání násilných trestných činů. Velký vliv hraje anonymita party, což je charakteristickým znakem páchání trestné činnosti. Pachatelé často podpoření ostatními členy party jsou agresivnější, než kdyby vystupovali samostatně. Takovéto násilné jednání může mnohdy přerůst v některých případech až v hromadné brutální napadení, které často končí usmrcením oběti.³²⁾

2.4.3 Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a šíření toxikománie je velmi častým trestným činem v řadách mládeže. Pachatelé jsou velmi často nejen konzumenty, ale i distributory.³³⁾

²⁹⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3

³⁰⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3.

³¹⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3.

³²⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3.

³³⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3.

V posledních letech klesá věková kategorie prvního kontaktu s drogou, a to i na 10 let. Problém této trestné činnosti je možno spatřovat i v nebezpečí rozvoje brzké závislosti na návykové látce.³⁴⁾

2.4.4 Mravnostní kriminalita

U mravnostní kriminality je u mládeže nejrozšířenějším trestným činem pohlavní zneužívání, znásilnění a s tím spojené vydírání. Takovéto jednání bývá často spojeno s citovou nákloností s poškozenou osobou nebo sexuální nezralostí vyskytující se zejména u nezletilých. Obětí se stávají i děti ve velmi nízkém věku.³⁵⁾

V souvislosti s touto trestnou činností je nutné připomenout i dětskou pornografii, která je v posledních letech šířena prostřednictvím internetu a má silný zahraniční prvek.³⁶⁾

2.5 Příčiny vzniku kriminality mládeže

K tomu, abychom určili příčiny vzniku kriminality mládeže, musíme znát zvláštnosti ve vývoji mladistvého a prostředí, ve kterém vyrůstá a pohybuje se. *„Rozhodující roli při formování osobnosti má rodina, přátelé a známí, tedy mikrostruktura, ve které mladý člověk vyrůstá a žije. Nezanedbatelný vliv má však i škola, kamarádi a další. Negativní vývojové vlivy pak nejcitlivěji zasáhnou oblast psychiky člověka, tj. motivaci, sebeovládání, citovou a morální složku osobnosti.“*³⁷⁾

Mezi příčiny kriminality mládeže a dětské delikvence mohou patřit například: komplikovaný porod, nízký věk matky, výchova, sociální poměr, ve kterém je dítě vychováváno, problémová rodina (atmosféra, odmítání, agresivita, bezcitnost, problémy ve vztahu rodičů, nejednotná výchova, špatná ekonomická situace rodiny). Zcela nepochybně většina problémových dětí nedokáže kvalitně využívat volný čas,

³⁴⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 3.

³⁵⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 4.

³⁶⁾ KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 4.

³⁷⁾ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže páchaná na mládeži*. Praha, 1998. s. 7.

začleňuje se do různých part, nudí se, a proto také inklinuje k sociálně patologickým jevům, delikvenci a kriminalitě. Zhruba polovina delikventů jsou děti, které trpí tzv. syndromem hyperaktivity.

3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KRIMINALITU MLÁDEŽE

V této kapitole se budu zabývat jednotlivými faktory, které mají vliv na kriminalitu mládeže. Mezi hlavní faktory patří například dědičnost, rodina, škola, masmédiá a vrstevnické skupiny.

3.1 Dědičnost

Dědičnost je jedním z mnoha faktorů, které mají vliv na chování člověka. Genetická dispozice může být odpovědná například za sníženou sebekontrolu či hyperaktivitu.

Studie dědičnosti jsou obvykle podnikány na dospělé populaci. Vztáhnout jejich výsledky na mládež nejde bez upozornění na fakt, že hranice mezi „delikventem“ a „nedelikventem“ je během dospívání mnohem méně ostrá než v dospělosti. Na to, aby se stal někdo dospělým pachatelem trestné činnosti, potřebuje dospívat osmnáct let, během nichž už může, ale nemusí páchat trestnou činnost ještě jako mladistvý. U mladého člověka je obtížnější než u dospělého předpovědět, kam bude jeho životní dráha směřovat. Delikventní chování mladistvého může být pouze ojedinělou epizodou, nebo počátkem zločinecké kariéry.

Můžeme tedy říci, že prakticky všechny osobnostní vlastnosti, i většina lidských postojů a dokonce i zájmů, je dědičná. Avšak pouze dědičnost nezpůsobuje delikventní chování člověka.³⁸⁾

Syndrom hyperaktivity a příslušnost k pohlaví mají také vliv na delikventní chování. Syndrom hyperaktivity je typický změnami chování, nálad a impulzivitou. Psychiatři zjistili, že syndrom hyperaktivity je přítomen v 16–30 % případů delikventního chování. Dále bylo zjištěno, že delikventního chování se dopouštějí více muži než ženy. U mužů byla prokázána vyšší agresivita než u žen, a to bez ohledu na příslušnost k etnické skupině, dobu, společnost a na druh trestné činnosti.³⁹⁾

Dědičnost ovlivňuje mladistvé pouze ze 7 %, zbylých 93 % je ovlivněno vlivy prostředí. Na vytváření negativního chování se nejvíce podílejí rodina a škola.⁴⁰⁾

³⁸⁾ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011. s. 21–26.

³⁹⁾ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha, 2009. s. 36–39.

⁴⁰⁾ KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. *Zlo na každý den – Život s deprivanty I*. Praha, 2001. s. 169.

3.2 Rodina

Rodina je tradičně považována za hlavního činitele, jenž svým selháváním umožňuje kriminální chování.⁴¹⁾

Zásadní důležitost rodiny a rodinného prostředí na celkovou výchovu dětí a mladistvých vychází z toho, že rodiče vychovávají své děti od jejich nejútlejšího věku a kladou takové základy, na kterých pak spočívá celý další vývoj osobnosti mladistvého, a to zejména po stránce mravní. Do značné míry rodiče další vývoj osobnosti mladistvého rozhodujícím způsobem předurčují. Pokud rodiče zacházejí s dítětem arogantně a komunikují s ním pouze na úrovni zákazů a příkazů a nejednají s ním jako s partnerem, ale jako s méněcenným, dítě pak takové chování vnímá jako vzorec chování a jedná poté tak i samo, a to i mimo rámec rodiny. Rodinné prostředí je prvním a nejdůležitějším citovým formovatelem dítěte. Kvalita citového prožívání života závisí na citové komunikaci v rodině dítěte. Dítě z rodiny přebírá nejenom vzorec chování, ale i hodnotové orientace a následně se jimi řídí mnohdy dávno poté, co rodinu opustilo.⁴²⁾

Mezi základní kriminogenní faktory v rodině patří například rozvrácená rodina, závislost rodičů na alkoholu nebo jiných návykových látkách, nepřiměřená výchova dítěte (dítě je vychováno tvrdě nebo naopak shovívavě), lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole, k prospěchu, k trávení volného času, pobyt dítěte v dětském domově, preferování zaměstnání před výchovou dítěte.⁴³⁾

3.3 Škola

Škola zasahuje významným způsobem do výchovy dítěte a mladistvých osob. Jedná se o první instituci, která často zprostředkovává dítěti první setkání s přímým působením společenských hodnot a norem platných pro okolní sociální svět. Před vstupem do školy žije dítě převážně ve vlivu rodiny, kde mu vždy nebývají společenské normy zprostředkovány v autentické podobě. Dítě tak při vstupu do školy

⁴¹⁾ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011. s. 37.

⁴²⁾ SEMRÁD, J. *Mládež a sociálně negativní jevy*. Praha, 1996. s. 10.

⁴³⁾ CHMELÍK, J. *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Praha, 1995. s. 7.

může obdržet nepříjemnou lekci při konfrontaci osvojených norem s normami „novými“.⁴⁴⁾

„Školní třída má vedle rodiny největší podíl na vývoji dítěte a formování jeho osobnosti. Právě u dětí, které trpí nějakou poruchou osobnosti, hraje třídní kolektiv včetně učitele podstatnou roli při jeho nápravě. Poruchy chování u dětí mají souvislost i s věkovým obdobím. V předškolním období se poruchy dítěte mohou projevit například agresivitou k menším dětem, dítě odmítá poslušnost, má návaly zlosti a podobně. Ve školním věku se může projevit koktavost (těžká porucha řeči) nebo mutismus (nemluvnost), v období puberty se všechny odchylky v chování stávají výraznější, na děti bývá více stížností a dost často dochází ke konfliktním situacím mezi dítětem a učitelem. Vliv rodičů a vychovatelů bývá někdy v tomto období velmi zmenšen. Pokud dítě nenajde u rodičů a vychovatelů přiměřenou podporu a porozumění, může to dospět ke vzdoru a naprostému odmítání vlivu rodičů a vychovatelů vůbec.“⁴⁵⁾

Mezi základní kriminogenní faktory ve školské výchově můžeme uvést například nepravdivou školní docházku, špatný prospěch, nevhodné chování k učitelům, ostatním žákům, arogantní přístup učitele k žákům, špatná spolupráce rodičů se školou, nedostatečná kontrolní a pedagogická činnost školy.⁴⁶⁾

3.4 Masmédia

Významnou roli ve formování osobnosti dětí a mladistvých mají hromadně sdělovací prostředky, kterými jsou televize, rozhlas, rádio, internet, tisk. Největší vliv na děti a mládež pak má televize a internet.

V současné době ve vyspělých zemích mají vliv na socializaci dětí a mládeže média, zejména pak televize. Děti a dospívající sledují televizi nejvíce ze všech médií. Čas, který věnují sledování televize, je v průměru delší než všechny jiné mimoškolní činnosti, jimiž se děti a dospívající věnují. Je nepochybné, že televize zobrazuje mnohem více násilí fiktivního než násilí skutečného. Televize posiluje agresivitu nejen u disponovaných jedinců, posiluje ji u všech dětí a u všech lidí posiluje pocit,

⁴⁴⁾ NOVOTNÝ, O., ZAPLETLA, J. a kol. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 472–473.

⁴⁵⁾ NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže zaměřené na jejich prevenci*. Praha, 2000. s. 63–64.

⁴⁶⁾ CHMELÍK, J. *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Praha, 1995. s. 5.

že svět je nebezpečným místem. Kromě toho televizní násilí pravděpodobně oslabuje citlivost na násilí, s nímž se člověk setkává v reálném světě.

Bylo prokázáno, že sledování televizních programů (v nichž je mnoho filmového i zpravodajského násilí) v době dětství a časného dospívání zvyšuje násilnou kriminalitu dětí s odstupem deseti až patnácti let, tedy v době, kdy dokončují dospívání nebo již jsou dospělí, a to nezávisle na zemi, kde se tento vztah sleduje.⁴⁷⁾

Násilí je v televizi prezentováno jako něco běžného a normálního, co je součástí lidského života. Pořady s násilnou tematikou ohrožují děti do 12 let. V tomto věku děti ještě nedokáží dobře rozlišit symbolickou a skutečnou rovinu. Problém pak nastane v době, kdy se dítě ztotožní s negativně hodnocenou postavou, pro kterou neexistují žádné normy nebo zákony. Právě toto chování může dítěti připadat atraktivní. Dítě se pak může chovat stejně nežádoucím způsobem jako postava v příběhu, se kterou se ztotožnilo.⁴⁸⁾

3.5 Vrstevnické skupiny

Pro rizikovou mládež z dysfunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory a vedle toho jim přiměřeně vytyčují meze dovoleného chování. Přesto i pro dítě vychovávané funkční rodinou představuje každá vrstevnická skupina více či méně stresující nárok: obstát v očích vrstevníků jako někdo, kdo je „v pořádku“, kdo plně sdílí její hodnoty.

Delikventní party u nás skoro vždy vznikají z podskupin mladých lidí, kteří se dobře znají z jedné instituce, méně často se rekrutují z mládeže bydlící na jednom sídlišti. Tyto skupiny se buď úplně vymknou běžným mechanismům sociální kontroly (přestanou chodit do školy, do práce), vytvoří si vlastní hodnotové preference a chovají se vysoce autonomně, anebo, což je méně časté, se kontrole vymknou pouze v době svého volna.

Samotný vstup do vrstevnické skupiny bývá pro většinu dětí lákavým, jelikož mohou pocítovat nezávislost na rodičích, navíc skupina nabízí výrazně rovnocennější vztahy. Vrstevnické skupiny nabízejí spolupráci a možnost uplatnění.

⁴⁷⁾ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011. s. 102–113.

⁴⁸⁾ VÁGHNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha, 1999. s. 141.

Ve vztahu ke svým členům a jejich chování jsou více tolerantní a loajální, než jim nabízí rodina či škola. Vrstevnická skupina má své nezastupitelné místo při socializaci, nesmíme však opomenout skutečnost, že členové přebírají formativní vliv i negativní.⁴⁹⁾

Některé party jsou ke své kriminální činnosti přivedeny tím, že tráví svůj volný čas v hernách a na diskotékách. Po čase zjistí, že nemají dostatek finančních prostředků na tyto aktivity a začnou páchat drobné krádeže, které pak mohou přerůst v organizované krádeže.⁵⁰⁾

⁴⁹⁾ KVAPILOVÁ, S. *Kapitola ze sociální pedagogiky*. Olomouc, 2001. s. 32–33.

⁵⁰⁾ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011. s. 84–85.

4 PREVENCE KRIMINALITY MLÁDEŽE

4.1 Pojem prevence

„Prevence je soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucích jevů, zejména onemocnění, poškození a sociálně patologických jevů.“⁵¹⁾

Pod pojmem prevence kriminality se rozumí snaha eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započtením nebo před jejím pokračováním. Prevence kriminality zahrnuje veškeré aktivity a opatření směřující k předcházení trestné činnosti, oslabení či eliminaci příčin a podmínek jejího páchání.⁵²⁾

„Prevence kriminality je v užším slova smyslu soubor nejrůznějších aktivit mimotrestního charakteru orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality, na příležitosti a podněty k páchání trestných činů, o působení na potenciální pachatele a potenciální oběti a o vytváření zábran proti páchání trestných činů.“⁵³⁾

4.2 Struktura prevence

Prevence kriminality mládeže se dělí podle obsahového hlediska nebo podle adresáta. Častěji se ale používá dělení dle obsahového hlediska.

4.2.1 Dělení dle obsahového hlediska

Nejrozšířenějším způsobem obsahového dělení prevence je na prevenci sociální, situační a viktimologickou.

Sociální prevence

Sociální prevence má velmi široké zaměření, směřuje do celé společnosti. Sociální prevence se soustřeďuje na sociální kriminogenní faktory, jejich neutralizaci, respektive překonávání. Za sociálně kriminogenní faktory je považována

⁵¹⁾ PRŮCHA, J., ŠALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha, 2003. s. 178.

⁵²⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 30.

⁵³⁾ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie 3*. Praha, 2008. s. 183.

nezaměstnanost, toxikomanie, prostituce, extremismus, gamblerství a další. V oblasti sociální prevence se tedy jedná o aktivity zaměřené na zlepšování nepříznivých společenských podmínek, které jsou považovány za kriminogenní, a také na aktivity ovlivňující proces sociální integrace jedince.⁵⁴⁾

Dle Policie České republiky⁵⁵⁾ představuje sociální prevence aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchané trestné činnosti. Sociální prevence je součástí sociální politiky. Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců, tedy objektů preventivního působení.

Cílovou skupinou preventivních opatření mohou být hyperaktivní děti, děti selhávající ve škole, děti s poruchami chování, děti zneužívané a týrané v rodinách, děti z dysfunkčních rodin, děti z čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality, děti z rodin žijících pod hranicí životního minima, děti z rodin, v nichž chybí otec, děti s predeliktivním chováním, populace všech rodičů v komunitě, populace všech občanů státu.⁵⁶⁾

Významným nástrojem sociální prevence kriminality je též politika rodinná, zdravotní, školská, bytová, politika zaměstnanosti a další. Předmětem preventivních programů s cílem eliminovat aktivity kriminálního chování jsou volnočasové aktivity (sport, zájmové kroužky).

Sociální prevence by podle Ministerstva vnitra České republiky měla probíhat formou sportovních aktivit, jiných zájmových aktivit (technické kroužky, zájmové kroužky), nízkoprahových zařízení a streetwork, krizových a poradenských zařízení, specifických projektů (například projekty proti šikaně), pomoci obětem trestné činnosti.⁵⁷⁾

⁵⁴⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 30–33.

⁵⁵⁾ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

⁵⁶⁾ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011. s. 261–262.

⁵⁷⁾ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: ODBOR PREVENCE KRIMINALITY. *Typy projektů prevence kriminality*. Praha, 2007. s. 34–41.

Prevence situační

Situační prevence představuje soubor opatření a prostředků cílených k omezování příležitosti páchaní trestných činů.⁵⁸⁾

Prevence situační se staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká. Tato prevence je ale podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených. Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, tedy Policie České republiky.⁵⁹⁾

V opatřeních situační prevence se nejvíce uplatňují technické prostředky, dále opatření organizační a administrativní. Důležitým opatřením je i přemístění ohrožených věcí na bezpečnější místo. Také omezení přístupu k prostředkům vhodným pro trestnou činnost je důležitou součástí situační prevence.

V podstatě jde o strategie:

- zvyšující námahu nebo riziko spojené s pácháním trestné činnosti (zabezpečovací zařízení, kamerový systém, hlídky),
- snižující užitek plynoucí z trestného činu (označení věcí kódy, bezhotovostní platby, ochranné znaky na bankovkách a dokladech).⁶⁰⁾

Prevence viktimologická

Prevence viktimologická se zaměřuje na bezpečné chování, které je orientované na různé kriminogenní situace, a také na psychickou připravenost ohrožených osob. Tato prevence by měla zahrnovat přípravu dětí na uplatňování preventivních opatření, díky jejichž znalosti by mohly snížit riziko svého ohrožení kriminalitou.⁶¹⁾

Dle Policie České republiky⁶²⁾ se v praxi jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích

⁵⁸⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 30–33.

⁵⁹⁾ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

⁶⁰⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 30–33.

⁶¹⁾ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Pelhřimov, 2002. s. 60–61.

⁶²⁾ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciální úrovni.

4.2.2 Dělení dle adresáta

Dle adresáta členíme prevenci na primární, sekundární a terciální. Primární, sekundární a v některých případech i terciální prevencí jsou programy zlepšující fungování rodiny u dětí a mládeže jakéhokoli věku. V České republice začíná užívat název sanace rodiny. Preventivní programy by měly ovlivňovat výchovný styl rodičů, jejich angažovanost, měly by posilovat schopnost rodičů řešit náročné situace týkající se partnera, širší rodiny i samotného dítěte, stanovovat dítěti meze přijatelného chování a v případě potřeby uplatňovat vůči dítěti přiměřené sankce. Má-li být takový program efektivní, nemůže spočívat pouze v jednorázovém osvětovém poučení rodičů nebo ve formálně prováděném dohledu nad rodinou ze strany sociálního pracovníka.⁶³⁾

Primární prevence

Primární prevence, nebo-li intervence před vznikem delikventního chování, je program zasahující příslušnou cílovou skupinu, u které se ohrožení dá předpokládat a u níž riziko ještě nemělo negativní důsledky.⁶⁴⁾

Primární prevence je orientována na celou společnost, na instituce i nejširší veřejnost občanů. Působí plošně bez ohledu na stupeň ohrožení nebo rizikovost. Nejvíce je uplatňována v oblasti sociální (zlepšování životních podmínek, péče o fungování sociálního systému, prosazování právního řádu a kontrolních mechanismů společnosti). Důležité jsou i aktivity výchovné, vzdělávací, poradenské, při čemž je zvláštní pozornost věnována mladé populaci.⁶⁵⁾

Primární prevenci dělíme na obecnou, která je na úrovni organizovaných volnočasových aktivit, které rozvíjejí osobnost dítěte, a na specifickou, která poskytuje

⁶³⁾ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005. s. 274–275.

⁶⁴⁾ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005. s. 274.

⁶⁵⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 30–33.

služby konkrétním osobám, u kterých lze při absenci těchto specifických preventivních aktivit předpokládat negativní vývoj.⁶⁶⁾

Primární prevence je zaměřena na populaci, která není kriminálně riziková ani narušená, ale je zaměřena na sociální prostředí v nejširším slova smyslu, na příčiny a podmínky kriminality.⁶⁷⁾

„Podstatou primární prevence je pozitivní ovlivňování hodnotové orientace skrze výchovné a vzdělávací osvětové a poradenské aktivity, které vedou jedince například ke zvolení zdravého životního stylu či pozitivnímu využívání volného času.“⁶⁸⁾

Sekundární prevence

Sekundární prevence, nebo-li mimosoudní intervence, se užívá pro práci se skupinami, kde k sociálnímu selhání již dochází, ale buď jen v náznaku, nebo v míře, která se zatím nedá přesně indikovat.⁶⁹⁾

Sekundární prevence je prevencí přímou. Vedle jedinců i kriminálně rizikových skupin (mezi něž patří například drogově závislí, nezaměstnaní, děti, záškoláci) se zaměřuje též na ochranu materiálových hodnot, které jsou nejčastěji předmětem jejich zájmu (chatové kolonie, parkoviště).⁷⁰⁾

Sekundární prevenci provádí sociální pracovníci, kteří chodí mezi rizikovou mládež, výchovné ústavy, pedagogicko-psychologické poradny, linky důvěry, jiná protidrogová centra, církevní charitativní organizace.

Některé typy kriminality jsou v současnosti označovány za bagatelní delikty, čímž je míněno, že jsou to činy méně závažné. Bagatelních trestných činů se podle anonymních průzkumů dopouští v období dospívání většina mužské populace a také jistá část dívek. Kontakt se soudem, případně odsouzení zvýší riziko opakování kriminálního chování. Pachatel totiž odsouzením dostává negativní „nálepkou“, která může změnit jeho sebepojetí i vztahy, jež k němu mají blízké osoby. Proto je žádoucí v těchto případech zasahovat tak, aby byl pachatel účinně odstrašen

⁶⁶⁾ HAVRDOVÁ, E. *Nejlepší praxe školních programů prevence kriminality*. Praha, 2009. s. 49.

⁶⁷⁾ SEMRÁD, J. *Mládež a sociálně negativní jevy*. Praha, 1996. s. 8.

⁶⁸⁾ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda, 2002. s. 76.

⁶⁹⁾ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005. s. 274–275.

⁷⁰⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 30–33.

od pokračování v protizákonné činnosti, v případě ambicióznějších projektů, aby byly podpořeny jeho prosociální postoje, dovednosti a aktivity.⁷¹⁾

Terciální prevence

Terciální prevence je rovněž přímou strategií. Je zaměřena především na kriminální populaci s cílem zabránit recidivě. Jejími hlavními nástroji jsou proto tresty, jejich ukládání, výkon, ochranná opatření a postpenitenciární péče.⁷²⁾

Cílem terciální prevence je zmírnění nežádoucích projevů u jedinců, u kterých se již tento jev vyskytl.⁷³⁾

Úloha terciální prevence je uskutečňována v resocializačních a reedukačních zařízeních.

V případě terciální prevence se jedná o resocializaci, například získat pracovní uplatnění, ubytování, motivaci pro vzdělávání a získání odborných kvalifikací u osoby pachatele, u oběti půjde o napravení následků trestného činu, poskytnutí potřebné pomoci.⁷⁴⁾

Mezi instituce, které provádí terciální prevenci, patří například společnost DROPIN, protialkoholní léčebny, psychiatrické léčebny, vězení nebo výchovné ústavy.

V Jihočeském kraji v Českých Budějovicích jsou také organizace, které poskytují terciální prevenci. Mezi tyto organizace patří například kontaktní centrum PREVENT, doléčovací centrum PREVENT, substituční centrum PREVENT, PREVALCO, o. s. (instituce zaměřená na alkoholismus), PYRAMIDAS, o. s., ROZKOŠ BEZ RIZIKA, o. s. (instituce zaměřená na prostituci).

4.3 Subjekty podílející se na prevenci

Na systému prevence kriminality v České republice se v letech 2012–2015 bude podílet celá řada subjektů (Obr. 1).

⁷¹⁾ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005. s. 274–275.

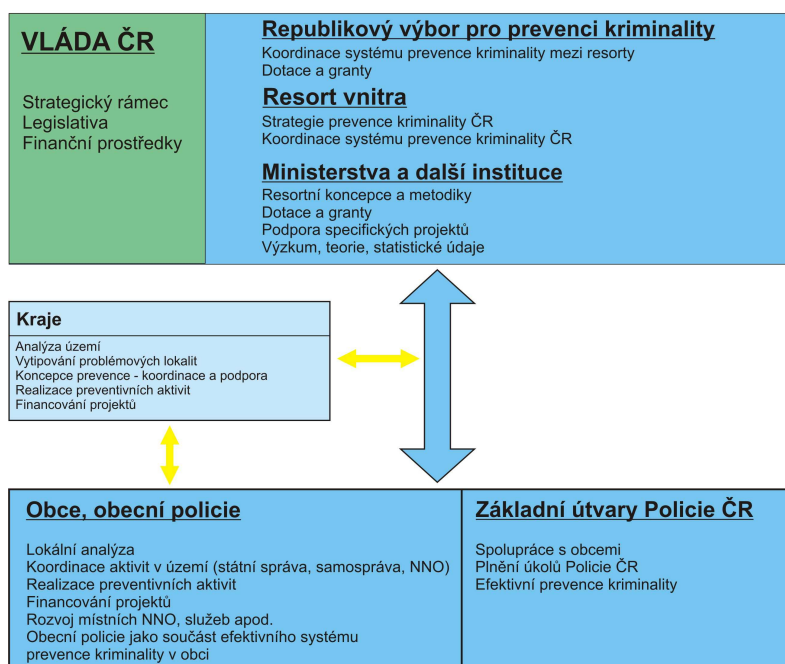
⁷²⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 30–33.

⁷³⁾ KUNÁK, S. *Vybrané možnosti primárnej prevencie a negatívnych vplyvov na deti a mládež*. Bratislava, 2007. s. 36.

⁷⁴⁾ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda, 2002. s. 76

Obr. 1 Systém prevence kriminality v ČR

SYSTÉM PREVENCE KRIMINALITY V ČR

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

Republikový výbor pro prevenci kriminality

Republikový výbor pro prevenci kriminality odpovídá za vytváření preventivní politiky vlády České republiky. Předsedou je ministr vnitra a výkonným místopředsedou jeho první náměstek, do jehož gesce spadá oblast veřejného pořádku a bezpečnosti. Úkoly související s činností sekretariátu plní odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra. Členy výboru jsou Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo obrany, Ministerstvo financí, Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Policejní prezidium ČR, Probační a mediační služba ČR, Nejvyšší státní zastupitelství, Generální ředitelství vězeňské služby, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Soudcovská unie ČR.

Úloha republikového výboru je iniciační a informační, plní koordinační roli vůči aktivitám na všech úrovních státní i veřejné správy a schvaluje dotace na preventivní projekty realizované na republikové, krajské a místní úrovni.⁷⁵⁾

Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra odpovídá za fungování a rozvoj prevence kriminality na republikové, krajské a lokální úrovni a zpracování národní strategie prevence kriminality. Zpracovává základní analýzy a bezpečnostní audity pro oblast prevence kriminality a na základě jejich výsledků navrhuje komplexní řešení bezpečnostních problémů. Vytváří specifické projekty v oblasti prevence kriminality, odpovídá za mediální politiku v oblasti prevence kriminality a plnění závazků v rámci mezinárodní spolupráce. Dále zajišťuje konzultační činnost, vytváří metodiku činnosti manažerů prevence kriminality a zajišťuje jejich vzdělávání.

Při plnění cílů strategie se ministerstvo vnitra zaměřuje hlavně na snižování míry a závažnosti trestné činnosti a zvyšování pocitu bezpečí občanů, efektivní a koordinovaný systém prevence kriminality, komplexní přístup v komunitách postavených na spolupráci obce, Policie ČR a dalších subjektů, vytvoření efektivního a stálého sběru, předávání a poskytování informací v oblasti prevence kriminality na a všech úrovních subjektů prevence kriminality.⁷⁶⁾

Policie České republiky

Role Policie České republiky je dána zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony.

Dle strategie se má policie zaměřit jako součást prevence kriminality na klasické základní policejní činnosti, které mají významný dopad na snižování nápadu a závažnosti kriminality, kterými jsou například:

- hlídková služba,
- obchůzková služba,

⁷⁵⁾ MINISTERSTVO VNITRA. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015*. Praha, 2011. s. 9–12.

⁷⁶⁾ MINISTERSTVO VNITRA. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015*. Praha, 2011. s. 9–2.

- získávání poznatků o bezpečnostní situaci a jejich předávání příslušným útvarům policie a příslušným orgánům veřejné správy,
- průběžná analyzování bezpečnostní situace po jednotlivých územních celcích,
- navrhování, popřípadě organizování preventivních opatření ke snížení výskytu trestných činů a dalších bezpečnostních problémů.⁷⁷⁾

Orgány samosprávy

Města a obce shodně jako kraje postupují v oblasti kriminality mládeže v samostatné působnosti. Tvoří základní úroveň, na které je naplňována strategie. Na městech a obcích leží váha praktického výkonu projektů, aktivit a opatření vedoucích k prevenci kriminality mládeže. Při plnění cílů strategie by se měly zaměřovat především na snížení výskytu delikventních činností mládeže, zvýšení bezpečí na veřejných prostranstvích, oslabování rizikových faktorů, které přispívají k výskytu delikventního jednání, vytvoření efektivního a stálého systému sběru, předávání a poskytování informací v oblasti prevence kriminality mládeže na a mezi všemi úrovněmi subjektů prevence kriminality mládeže.⁷⁸⁾

Krajský úřad Jihočeského kraje, Krajská pedagogicko-psychologická poradna a její detašovaná pracoviště v okresech (České Budějovice, Český Krumlov, Písek, Prachatice, Strakonice, Jindřichův Hradec, Tábor), školy a školská zařízení jsou odpovědní za zajištění a realizaci preventivních opatření v obvodu jejich působení.

V Jihočeském kraji se oblastí prevence rizikového chování zabývá v samostatné působnosti oddělení prevence a humanitní činnosti, odbor sociálních věcí a zdravotnictví Krajského úřadu. V oblasti prevence rizikového chování plní oddělení řadu úkolů. Jednak je to stanovení základních strategií v daných oblastech, stanovení priorit na budoucí období, podpora vytváření struktury subjektů realizujících či spolupodílejících se na vytyčených prioritách a v neposlední řadě podpora vytváření materiálních, personálních a finančních podmínek nezbytných pro vlastní realizaci prevence ve školách. Na oddělení prevence a humanitní činnosti zabezpečuje tyto funkce krajská školská koordinátorka prevence. Jejím úkolem je vytvářet

⁷⁷⁾ MINISTERSTVO VNITRA. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015*. Praha, 2011. s. 9–12.

⁷⁸⁾ MINISTERSTVO VNITRA. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015*. Praha, 2011. s. 9–12.

a inovovat krajské koncepce, spolupracovat s dotčenými odbory Krajského úřadu Jihočeského kraje (protidrogovým koordinátorem, manažerem prevence kriminality a dalšími subjekty participujícími na řešení problematiky prevence na úrovni kraje) a především s Krajskou pedagogicko-psychologickou poradnou. V úzké spolupráci s metodikou prevence v pedagogicko-psychologické poradně monitoruje ve školách a školských zařízeních v Jihočeském kraji realizaci Minimálně preventivních programů a navazujících aktivit v oblasti prevence rizikového chování. Provádí kontrolu a připravuje vyhodnocení Minimálně preventivních programů a dalších aktivit škol a školských zařízení v oblasti prevence rizikového chování v kraji. Účastní se porad se školními a okresními metodikou prevence v jednotlivých okresech. Je členkou výboru krajských školních koordinátorů prevence při MŠMT ČR, podílí se na výběru projektů v dotačním programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR ze státního rozpočtu na realizaci aktivit v oblasti prevence rizikového chování. Spolupracuje s odborem pověřeným koordinací prevence na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Pracuje jako členka krajské protidrogové koordináční skupiny a prevence kriminality. Velmi úzce spolupracuje s krajským protidrogovým koordinátorem, manažerem prevence kriminality, s metodikem sociální prevence, koordinátorem romských poradců, odborem školství, mládeže a tělovýchovy.⁷⁹⁾

4.4 Systém prevence kriminality v České republice

V České republice je systém prevence kriminality organizován na třech úrovních:

- 1) **na meziresortní úrovni**, tzn. těžiště meziresortní spolupráce spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční (obecné) kriminalitě a koordinaci preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality a podněcování aktivit nových. Situační prevenci kriminality se věnuje Poradní sbor pro situační prevenci kriminality,

⁷⁹⁾ ZATUPITELSTVO JIHOČESKÉHO KRAJE. *Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže jihočeského kraje na období 2012 - 2014*. České Budějovice, 2012. s. 6–9.

- 2) **na resortní úrovni**, tzn. programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy,
- 3) **na místní úrovni**, tzn., že jsou v této úrovni zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a další instituce působící v obcích. Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti.

Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni. Představují systém metodické, koncepční a finanční podpory ze strany ústředních orgánů státní správy a samosprávy a podpory vzniku programů prevence kriminality v krajích, ve městech a obcích zatížených vysokou mírou kriminality a dalšími kriminálně rizikovými jevy.

Podstatou těchto programů je součinnost orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Záběr programu je podmíněn místní situací v oblasti vývoje sociálně patologických jevů, potřebami, zájmem a schopnostmi lidí a finančními prostředky. Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva.⁸⁰⁾

4.5 Instituce zabývající se rizikovou mládeží

Soustava státních orgánů, které se zabývají se rizikovou mládeží, vznikla před rokem 1989.

Kurátor pro mládež

Kurátor pro mládež je státní úředník, jehož úkolem je zabývat se dětmi z nefunkčních rodin, dětmi, které vedou zahálčivý nebo nemravný život, dětmi zanedbávajícími školní docházku, dětmi požívajícími alkohol nebo jiné návykové látky, dětmi živící se prostitucí, dětmi, jež spáchaly před dovršením 15 let trestný čin, dětmi utíkajícími z domova i dětmi, na nichž byl spáchán trestný čin.

⁸⁰⁾ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Státní úředník má poskytovat pomoc při překonávání nepříznivých sociálních podmínek a výchovných vlivů s cílem umožnit dítěti začlenění do společnosti. Zákon kurátorovi ukládá sledovat, jak tyto děti využívají volný čas, s kým se stýkají, sledovat u nich projevy nesnášenlivosti a násilí. Má jim nabízet kvalitní volnočasové aktivity, má spolupracovat se školami a dalšími institucemi, které s dětmi pracují, má bránit pronikání nepříznivých vlivů na děti jimi dosud nezasazené, má věnovat zvláštní pozornost dětem z rodin s nízkou sociální úrovní. Kromě toho se účastní trestních řízení vedených proti mladistvým, má spolupracovat s věznicemi při řešení sociálních problémů mladistvých.⁸¹⁾

Ústavní zařízení – diagnostický a výchovný ústav

V ústavních zařízeních, tj. v diagnostických a výchovných ústavech, jsou děti a mladiství s nařízenou ústavní výchovou. Jedná se o případy, kdy selhala rodina nebo jsou patrné známky sociálního selhávání dítěte. V těchto ústavních zařízeních jsou také děti s uloženou ochrannou výchovou. Jedná se o děti, které spáchaly trestný čin (čin jinak trestný dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže), který nelze vzhledem k věku trestat jinak, nebo mladiství ve věku 15–18 let, kteří spáchali trestní čin (provinění dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže), na nějž reagoval svým rozhodnutím soud.⁸²⁾

Diagnostický ústav je výchovné zařízení, které z pedagogicko-psychologického hlediska vyšetřuje děti s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou. Zaměřují se i na rozmístění dětí a mládeže do dětských domovů a speciálních výchovných zařízení. Na základě diagnostického vyšetření je blíže určen problém dítěte, které je následně umístěno do odpovídajícího zařízení.⁸³⁾

Výchovné ústavy jsou zařízení, do kterých jsou umisťováni mladiství (15–18 let), u nichž byla nařízena ústavní či ochranná výchova. Odděleně jsou zřizovány ústavy pro děti s ochrannou výchovou a pro nezletilé matky s dětmi, u kterých se projevily poruchy chování. Součástí každého výchovného zařízení je škola. V rámci pobytu v ústavu jsou jedinci připravováni na budoucí povolání.

⁸¹⁾ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005. s. 270.

⁸²⁾ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005. s. 271.

⁸³⁾ KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc, 2001. s. 52.

Terénní sociální práce

Terénní sociální práce je forma práce s rizikovými skupinami mládeže. Terénní sociální práce poskytují sociální pomoc skupinám, které vedou rizikový způsob života, a tyto skupiny žádnou pomoc u jiných institucí nevyhledaly. Úkolem terénních sociálních pracovníků je pomoci při zvládnání těžkých životních situací. Tato pomoc je mládeži poskytována anonymně.

Náplň práce terénních sociálních pracovníků je šíření osvěty, poskytování informací a pomoci rizikovým skupinám mládeže. Úkolem jejich práce je nabídnout klientům možnosti využití volného času a činnosti, které skupiny zajímají. Pracovník vykonává neautorativní dohled nad skupinou a hlídá určité meze, které by neměla skupina překračovat.⁸⁴⁾

⁸⁴⁾ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003. s. 170–199.

5 KRIMINALITA MLÁDEŽE V JIHOČESKÉM KRAJI

5.1 Jihočeský kraj

Jihočeský kraj je dlouhodobě vnímán především jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím. Kraj představuje geograficky poměrně uzavřený celek, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina. Na jihozápadě je obklopena Šumavou, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeskou žulovou vrchovinou, na východě Českomoravskou vrchovinou a na jihovýchodě Novohradskými horami. V jihočeské kotlině se rozkládají dvě pánve, a to Českobudějovická a Třeboňská. Podstatnou část hranice kraje tvoří státní hranice s Rakouskem a Německem, dále kraj sousedí s krajem Plzeňským, Středočeským, Krajem Vysočina a Jihomoravským krajem. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní přeshraniční spolupráce ve výrobní oblasti i v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu, kde je využívána celková atraktivita kraje s méně narušenou přírodou a množstvím kulturních památek.

Rozlohou 10 056 km² představuje kraj 12,8 % z celkové České republiky. Z tohoto území zaujímají více než třetinu lesy, 4 % pokrývají vodní plochy. Území kraje náleží do povodí horní a střední Vltavy s přítoky Malše, Lužnice, Otavy a mnohými dalšími. V minulosti zde bylo vybudováno přes 7 000 rybníků, jejichž celková výměra dnes představuje více než 30 tisíc hektarů. Největšími, nejen v kraji, ale i v České republice, jsou rybníky Rožmberk s rozlohou 490 ha, Bezdrev se 450 ha a Horusický rybník se 415 ha. Kromě toho byla na území kraje vybudována velká vodní díla: Lipno (4 870 ha) – největší vodní plocha v České republice, Orlík s rozsáhlými rekreačními oblastmi a Římov zásobující pitnou vodou značnou část kraje. V souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny Temelín byla vybudována vodní nádrž Hněvkovice.

Městskými památkovými rezervacemi jsou historická centra měst České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Prachatice, Slavonice, Tábor a Třeboň. Kromě toho je v kraji celá řada historických pamětihodností, například hrad a zámek v Českém Krumlově a v Jindřichově Hradci, zámky Hluboká nad Vltavou, Orlík, Blatná, Červená Lhota a hrady Zvíkov a Landštejn.

V Jihočeském kraji bylo k 1. 1. 2003 zřízeno 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem.

Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. V kraji žije 636,6 tisíc obyvatel, tedy 63 obyvatel na 1 km². Věková struktura obyvatel kraje je obdobná jako v celé České republice. Průměrný věk v kraji je 41,4 roku. Míra nezaměstnanosti byla v roce 2013 7,10 %.

Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se kraj podílí pouze 5,2 %, v přepočtu na 1 obyvatele dosahuje 85,1 % republikového průměru a klesl mezi kraji na osmou pozici.

Síť školských zařízení tvoří 301 mateřských škol, 255 základních škol a 90 středních škol, včetně 23 gymnázií. Vysokoškolské vzdělání je možno získat v Českých Budějovicích na některé z osmi fakult Jihočeské univerzity (ekonomické, filozofické, pedagogické, přírodovědecké, teologické, zdravotně sociální, zemědělské, rybářství a ochrany vod) nebo na Vysoké škole technické a ekonomické, v Jindřichově Hradci na Fakultě managementu Vysoké školy ekonomické Praha. Kromě toho je možno studovat na 2 soukromých vysokých školách, a to na Vysoké škole evropských a regionálních studií nebo na Filmové akademii M. Ondříčka v Písku.

V průběhu celého roku jsou pořádány na Výstavišti v Českých Budějovicích různé typy výstavních akcí. Nejvýznamnějším z nich jsou mezinárodní zemědělská výstava „Země živitelka“ a výstava „HOBBY“. Tyto výstavy navštíví v průběhu roku cca 300 tisíc návštěvníků.

5.2 Statistika kriminality mládeže, dětí a nezletilých osob v letech 2008–2012

Informace o kriminalitě poskytují zejména statistiky, které jsou publikovány institucemi kontroly kriminality (policie, justice).

Policejní kriminální statistika poskytuje informace o zjištěné (registrované) kriminalitě, známých pachatelích, a to podle místa spáchání trestného činu. Zdrojem těchto informací jsou především záznamy o trestném činu, záznamy o známém pachateli.

Statistiky státních zastupitelství a soudů sledují počty osob – známých pachatelů, obžalovaných a pravomocně odsouzených, uložené tresty a ochranná opatření.

Statistika vězeňské služby obsahuje informace o odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody, strukturu odsouzených (pohlaví, věk, státní příslušnost, výše trestu, trestné činy, za něž byli odsouzeni do výkonu trestu odnětí svobody, recidivu, typ věznice a další).

Vypovídající hodnota statistik je ovlivňována řadou objektivních i subjektivních faktorů, které je třeba zohlednit při sledování určitého druhu kriminality. Mezi tyto faktory patří například legislativní změny (kriminalizace – zpřísnění trestní represe, zavedení nových skutkových podstat, které dříve trestné nebyly; dekriminalizace – zrušení některých skutkových podstat nebo zmírnění represe), demografické změny, amnestie prezidenta republiky, trendy v trestní politice (důraz, který byl v daném období kladen na postih jednotlivých druhů trestných činů), způsob statistického vykazování (souběh trestných činů).⁸⁵⁾

5.2.1 Statistika kriminality mládeže, dětí a nezletilých osob v České republice v letech 2008–2012

Pro vypracování přehledu o kriminalitě mládeže v letech 2008–2012 jsem použil volně přístupná data na internetových stránkách Policie České republiky. Tato data můžeme najít v sekci informační servis a podsekcí statistika. Zde jsou podrobně zpracována data týkající se obecné kriminality. Pro svou bakalářskou práci jsem využil pouze data týkající se kriminality dětí, mládeže a nezletilých.

Přehled o spáchané trestné činnosti v letech 2008–2012 v České republice je přehledně uveden v tabulce 1. V roce 2008 bylo spácháno celkem 343 799 trestných činů, z toho 20 560 (5,98 %) bylo spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. V roce 2009 byl zaznamenán pokles trestných činů, oproti roku 2008. Celkem bylo spácháno 322 829 trestných činů (tedy o 20 970 méně), z toho 18 517 (5,74 %) bylo spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. V roce 2010 bylo na území České republiky spácháno celkem 313 387 trestných činů. 13 621 (4,35 %) trestných činů bylo spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. V roce 2011 bylo spácháno celkem 317 177 trestných činů, z toho 13 873 (4,37 %) trestných činů

⁸⁵⁾ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. s. 22–23.

bylo opět spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. V roce 2012 Policie České republiky zaznamenala celkem 304 528 trestných činů, z nichž 12 312 (4,04 %) bylo spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami.

Tab. 1: Trestné činy spáchané na území České republiky v období 2008–2012

Rok	Trestné činy celkem	Z toho spácháno dětmi	Vyjádřeno v %
2008	343 799	20 560	5,98
2009	322 829	18 517	5,74
2010	313 387	13 621	4,35
2011	317 177	13 873	4,37
2012	304 528	12 312	4,04

Zdroj: Statistika PČR

Pokud bychom měli vyčlenit pouze kriminalitu mladistvých (Tab. 2), tak v roce 2008 bylo mladistvými spácháno 7 728 (2,25 %) trestných činů, v roce 2009 bylo spácháno 7 123 (2,21 %) trestných činů, v roce 2010 bylo spácháno 5 339 (1,70 %) trestných činů, v roce 2011 bylo spácháno 5 427 (1,71 %) trestných činů a v roce 2012 bylo spácháno celkem 4 713 (1,55 %) trestných činů. Můžeme tedy vidět, že trestné činy mladistvých zaznamenávají každoročně pokles. Pro zpřehlednění dat jsem vytvořil Graf č. 1.⁸⁶⁾

⁸⁶⁾ Policie České republiky. Statistické přehledy. [online]. [cit. 25-07-2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>

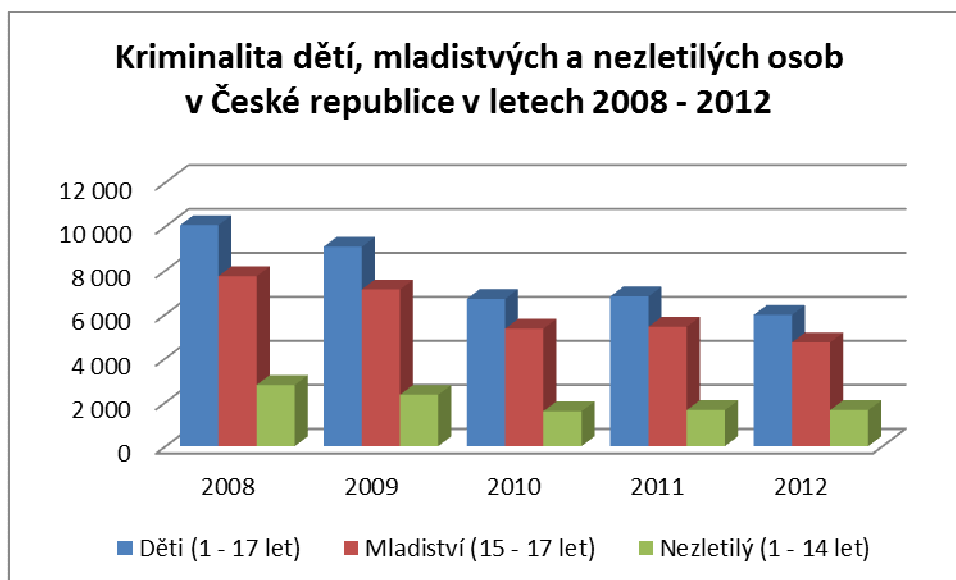
Tab. 2: Trestné činy spáchané na území České republiky mladistvými v období 2008–2012

Rok	Počet trestných činů spáchaných mladistvými	Vyjádřeno v %
2008	7 728	2,25
2009	7 123	2,21
2010	5 339	1,70
2011	5 427	1,71
2012	4 713	1,55

Zdroj: Statistika PČR

Podrobné informace za celý rok 2013 nejsou prozatím k dispozici. Známé jsou ale informace do 30. 6. 2013. Do tohoto data bylo prozatím spácháno celkem 167 526 trestných činů, z nichž 5 072 (3,03 %) bylo spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. Pokud bych měl vyčlenit pouze mladistvé, tak ti doposud spáchali celkem 1 952 trestných činů.

Graf 1: Kriminalita dětí, mladistvých a nezletilých osob v České republice v letech 2008–2012

Zdroj: Statistika PČR

V tabulce 3 můžeme vidět strukturu trestných činů spáchaných nezletilými, mladistvými a dětmi v České republice za období 2008–2012. Z hlediska struktury kriminality se mládež dopouštěla trestné činnosti ve všech oblastech trestných činů. Prioritu přitom měla majetková kriminalita (39 387 trestných činů) a krádeže prosté (20 683 trestných činů).

Tab. 3: Trestné činy spáchané nezletilými, mladistvými a dětmi v letech 2008–2012

Struktura trestných činů	Nezletilí (1 – 14 let)	Mladiství (15 – 17 let)	Děti (1 - 17 let)
Vraždy	7	17	30
Násilné činy	1 945	4 249	5 929
Mravnostní činy	485	854	1 328
Krádeže vloupáním	1 798	6 382	7 551
Krádeže prosté	2 351	8 157	10 175
Majetkové činy	4 631	15 561	19 195
Ostatní kriminální činy	1 677	4 789	6 274
Zbývající kriminalita	481	3 136	3 602
Hospodářské činy	286	917	1 180

Zdroj: Statistika PČR

5.2.2 Statistika kriminality mládeže, dětí a nezletilých osob v Jihočeském kraji v letech 2008–2012

Kriminalita dětí, mladistvých a nezletilých osob v Jihočeském kraji má spíše klesající charakter. Výjimka byla pouze v roce 2009, kdy byl zaznamenán nárůst kriminality dětí, mladistvých a nezletilých osob (Tab. 4). V roce 2008 bylo zjištěno celkem 17 137 trestných činů v Jihočeském kraji, z toho bylo 997 (5,82 %) trestných činů spáchaných dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. V roce 2009 byla celková kriminalita v Jihočeském kraji 14 283, z toho bylo 942 (6,60 %) trestných činů spáchaných dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. V roce 2010 byl zaznamenán nárůst celkové kriminality – 15 298 trestných činů. 661 (4,32 %) trestných činů bylo způsobeno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. V roce 2011

byl zaznamenán opět pokles trestných činů. V roce 2011 jich bylo zjištěno celkem 14 820, z toho 749 (5,05 %) bylo spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. V roce 2012 bylo zjištěno celkem 14 005 trestných činů, z nichž 674 (4,81 %) bylo spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami.

Tab. 4: Trestné činy spáchané v Jihočeském kraji za období 2008–2012

Rok	Trestné činy celkem	Z toho spácháno dětmi	Vyjádřeno v %
2008	17 137	997	5,82
2009	14 283	942	6,60
2010	15 298	661	4,32
2011	14 820	749	5,05
2012	14 005	674	4,81

Zdroj: Statistika PČR

Trend kriminality mládeže je následující (Tab. 5): v roce 2008 bylo spácháno 724 trestných činů, v roce 2009 bylo spácháno 645 (4,52 %) trestných činů, v roce 2010 bylo spácháno 508 (3,32 %) trestných činů, v roce 2011 bylo spácháno 609 (4,11 %) trestných činů, v roce 2012 bylo spácháno 493 (3,52 %) trestných činů. Pro přehlednější informace o trestných činech spáchaných dětmi, mladistvými a nezletilými jsem zpracoval Graf 2.⁸⁷⁾

Celková kriminalita v období leden – červen 2013 v Jihočeském kraji činila 7 699. Z toho bylo 906 (11,77 %) trestných činů spácháno dětmi, mladistvými a nezletilými osobami. Mladiství pak spáchali celkem 318 trestných činů.

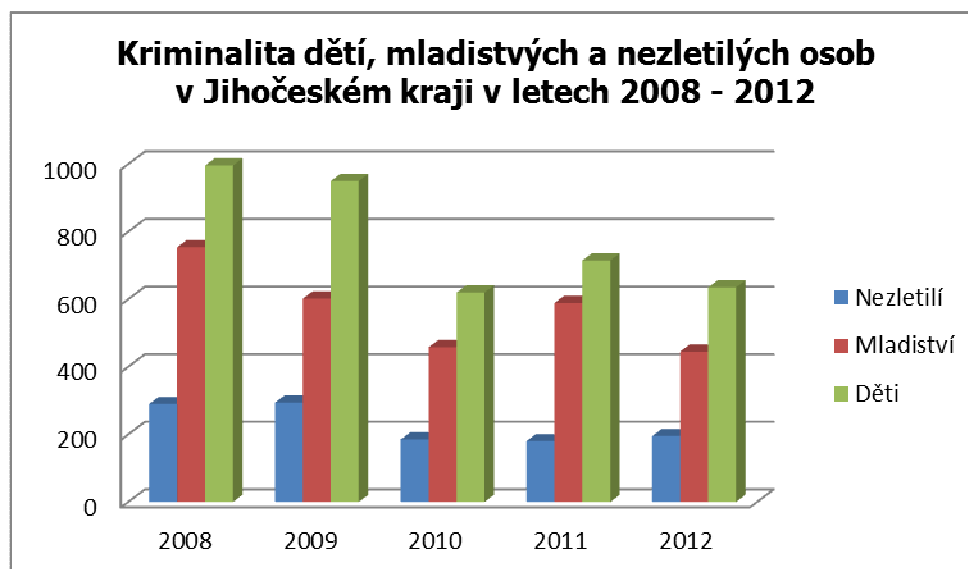
⁸⁷⁾ Policie České republiky. Statistické přehledy. [online]. [cit. 25-07-2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>

Tab. 5: Trestné činy spáchané mladistvými v Jihočeském kraji v období 2008–2012

Rok	Počet trestných činů spáchaných mladistvými	Vyjádřeno v %
2008	724	4,22
2009	645	4,52
2010	508	3,32
2011	609	4,11
2012	493	3,52

Zdroj: Statistika PČR

Graf 2: Kriminalita dětí, mladistvých a nezletilých osob v Jihočeském kraji v letech 2008–2012

Zdroj: Statistika PČR

Z prostudovaných statistik lze vyvodit strukturu trestných činů. Tedy jaké trestné skutky byly spáchány nezletilými, mladistvými a dětmi v rámci Jihočeského kraje v letech 2008–2012 (Tab. 6). Nezletilí (1–14 let) spáchali v tomto období nejvíce majetkových trestných činů – 423. Dále pak krádeže prosté (197), krádeže vloupáním (186) a násilné činy (159). Nezletilí v tomto období nespáchali žádnou vraždu. Hospodářských trestných činů spáchali 22. Mladiství (15–17 let) v tomto období spáchali nejvíce majetkových trestných činů (1 065), dále pak krádeže prosté (528) a krádeže vloupáním (470). Mladiství v tomto období spáchali 2 vraždy

a 54 mravnostních činů. Děti (1–17 let) v tomto období spáchaly celkem 1 417 majetkových trestných činů, dále pak 709 krádeží prostých a 602 krádeží vloupáním. Dále pak v tomto období způsobily 2 vraždy a 110 mravnostních činů.

Motivem páchaní trestné činnosti mládeže je získání finančních prostředků na nákup drog, hraní na automatech a k účasti na diskotékách. Příčiny nepříznivého stavu lze nadále spatřovat zejména v neodpovídajícím využívání volného času, v rodině a nedostatečné komunikaci rodičů se školou.

Nezletilí pachatelé (do 14 let) jsou nejčastěji stíháni za majetkové trestné činy, jako jsou poškozování cizí věci, krádeže vloupáním do různých objektů, krádeže motorových vozidel. U násilných trestných činů se jedná o úmyslné ublížení na zdraví, loupeže a vydírání. Z ostatní trestné činnosti se pak nejčastěji jedná o nedovolenou výrobu a distribuci drog, výtržnictví a sprejerství. Mladí pachatelé (15–17 let) jsou rovněž nejčastěji stíháni pro majetkové trestné činy, skladba trestné činnosti jimi páchaná se však od předchozí kategorie nezletilých přeci jen liší. U mladistvých se nejčastěji jedná o krádeže vloupáním, krádeže motorových vozidel, krádeže v jiných objektech a poškozování cizí věci. U násilné trestné činnosti pak převládají úmyslné ublížení na zdraví, loupeže a porušování domovní svobody.

Tab. 6: Trestné činy spáchané nezletilými, mladistvými a dětmi v Jihočeském kraji v letech 2008–2012

Struktura trestných činů	Nezletilí (1–14 let)	Mladiství (15–17 let)	Děti (1–17 let)
Vraždy	0	2	2
Násilné činy	159	282	427
Mravnostní činy	56	54	110
Krádeže vloupáním	186	470	602
Krádeže prosté	197	528	709
Majetkové činy	423	1 065	1 417
Ostatní kriminální činy	142	265	393
Zbývající kriminalita	32	219	249
Hospodářské činy	22	94	114

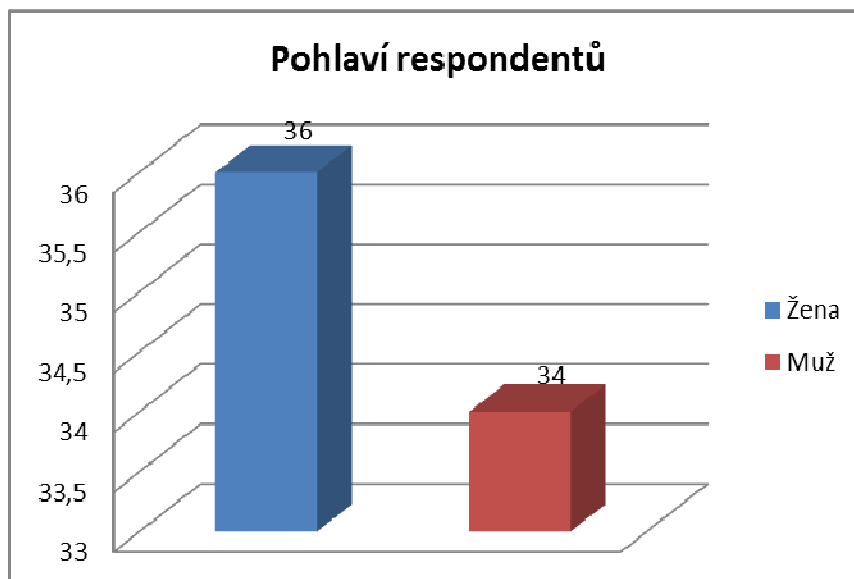
Zdroj: Statistika PČR

6 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Následující část bakalářské práce je věnována vyhodnocení dotazníkového šetření. Dotazníky vyplňovali obyvatelé Jihočeského kraje.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 70 (100 %) respondentů (Graf 3), z nichž 36 (51 %) byli muži a 34 (49 %) ženy.

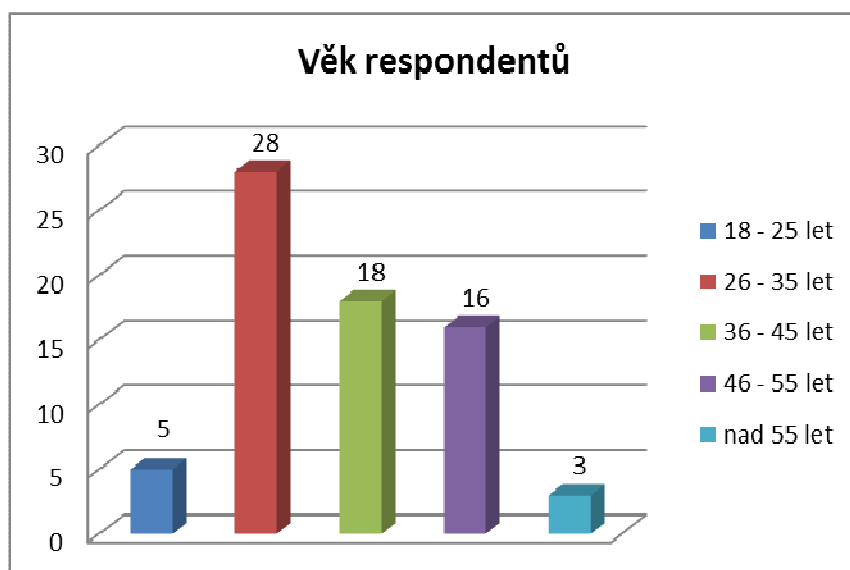
Graf 3: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 4 znázorňuje věk dotazovaných respondentů. 28 (40 %) respondentů bylo ve věku 26–35 let. 18 (26 %) respondentů se pohybuje ve věkové hranici 36–45 let. 16 (23 %) dotazovaných respondentů bylo ve věku 46–55 let. 5 (7 %) dotazovaných bylo ve věku 18–25 let. Pouze 3 (4 %) dotazovaní byli ve věku nad 55 let.

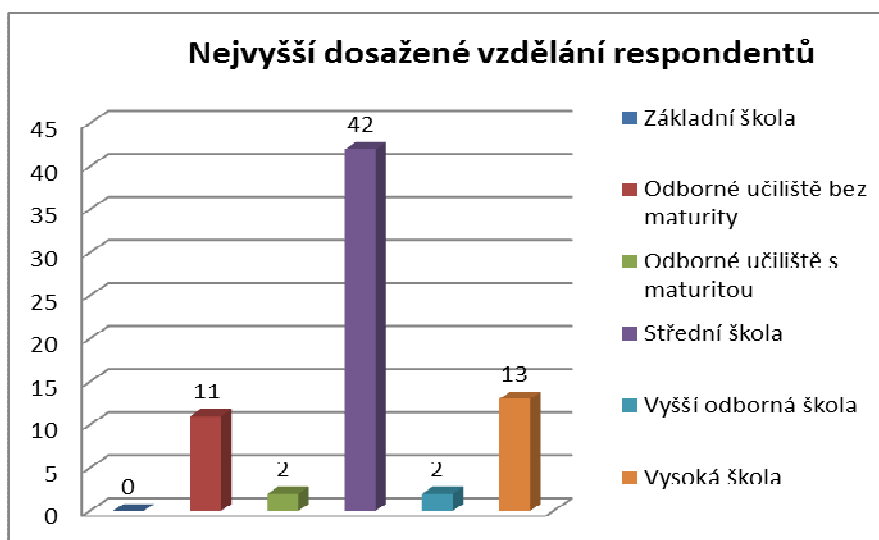
Graf 4: Věk respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce dotazovaných respondentů mělo vystudovanou střední školu – 42 (60 %). 13 (19 %) dotazovaných respondentů vystudovalo vysokou školu. 11 (15 %) respondentů vystudovalo odborné učiliště bez maturity. 2 (3%) respondenti vystudovali odborné učiliště s maturitou a 2 (3 %) respondenti vystudovali vyšší odbornou školu (Graf 5).

Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

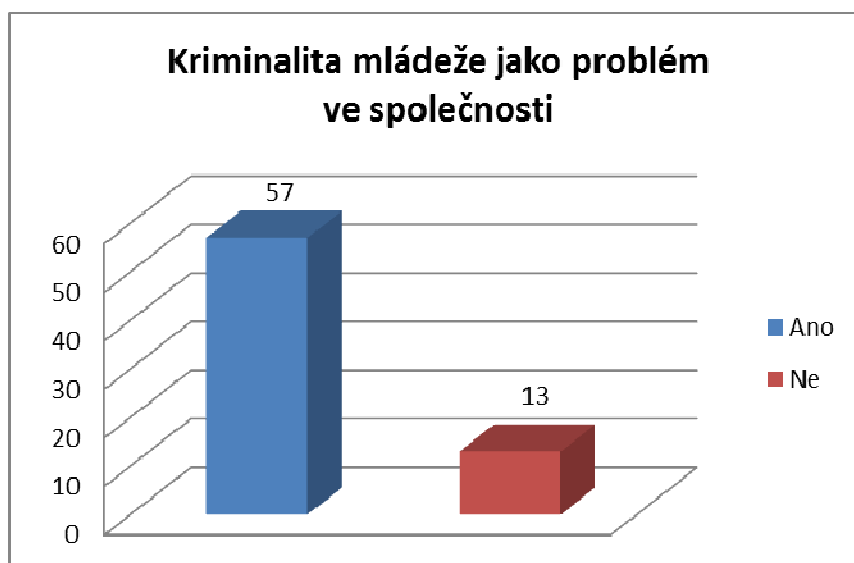

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 Domníváte se, že v současné době je kriminalita mládeže problémem?

Většina dotazovaných respondentů, tj. 57 (81 %), si myslí, že kriminalita mládeže je v současné době čím dál větším problémem. Domnívají se, že tento problém není pouze v rámci Jihočeského kraje, ale jedná se o celorepublikový problém. Pouze 13 (19 %) dotazovaných respondentů si myslí, že s kriminalitou mládeže problém není (Graf 6).

Graf 6: Kriminalita mládeže jako problém ve společnosti

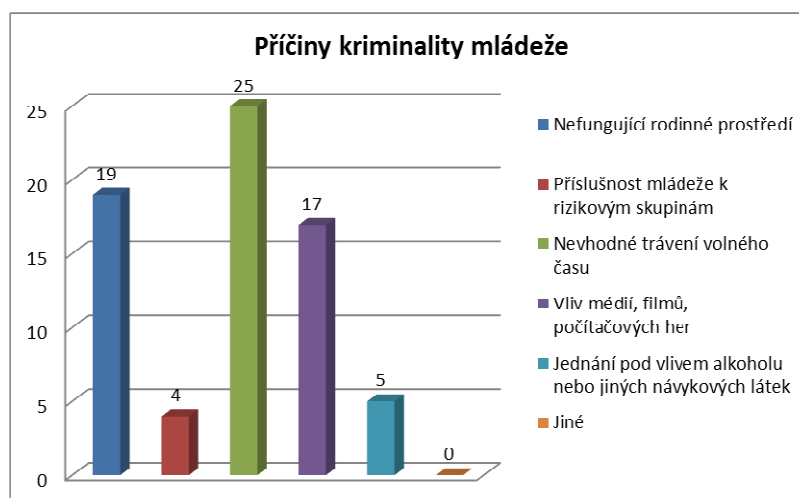

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 5 Jaká je podle Vás nejčastější příčina kriminality mládeže?

25 (36 %) dotazovaných respondentů uvedlo, že hlavní příčinou kriminality mládeže je nevhodné trávení volného času. Děti jsou dle jejich názoru spíše laxní, nevyhledávají sportovní aktivity či zájmové kroužky. 19 (27 %) respondentů uvedlo, že nejčastější příčinou kriminality mládeže je nefungující rodinné prostředí. Respondenti si myslí, že větší procento rizikové mládeže pochází z rozvrácených rodin. 17 (24 %) respondentů uvedlo, že nejčastější příčinou kriminality mládeže je vliv médií, filmů a počítačových her. 5 (7 %) respondentů si myslí, že příčinou kriminality mládeže je jednání pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Pouze 4 (6 %) respondenti se domnívají, že nejčastější příčinou kriminality mládeže je příslušnost mládeže k rizikovým skupinám (Graf 7).

Graf 7: Příčiny kriminality mládeže

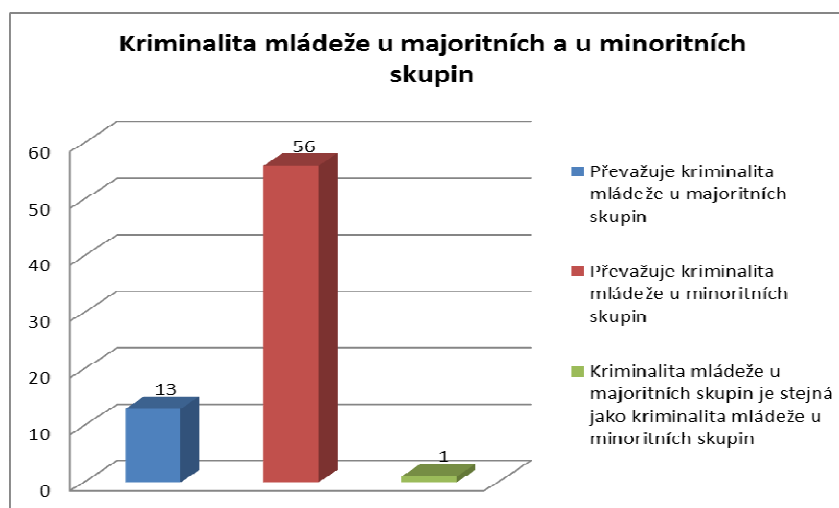

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 6 V jaké míře si myslíte, že se objevuje kriminalita mládeže u majoritních a u minoritních skupin?

Graf 8 znázorňuje kriminalitu mládeže u majoritních a u minoritních skupin. 56 (80 %) dotazovaných respondentů uvedlo, že převažuje kriminalita mládeže u minoritních skupin. 13 (19 %) respondentů se domnívá, že převažuje kriminalita mládeže u majoritních skupin. Pouze jeden (1 %) dotazovaný uvedl, že kriminalita mládeže u majoritních skupin je stejná jako kriminalita mládeže u minoritních skupin.

Graf 8: Kriminalita mládeže u majoritních a u minoritních skupin

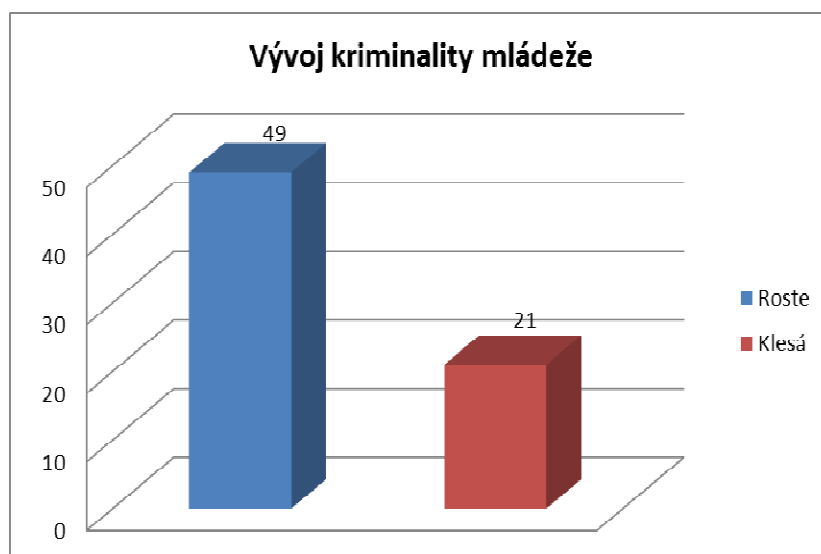

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 7 Domníváte se, že kriminalita mládeže je čím dál častější nebo klesá?

U otázky, zda se respondenti domnívají, že kriminalita mládeže je čím dál častější, nebo klesá, bylo zaškrtnuto nejvíce odpovědí, že roste – 49 (70 %). Růst kriminality mládeže je zapříčiněn právě nesprávným využitím volného času mladistvých. Mladí místo kultury nebo sportu vyhledávají spíše televizi nebo počítač. Pouze 21 (30 %) respondentů si myslí, že kriminalita mládeže klesá (Graf 9).

Graf 9: Vývoj kriminality mládeže

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 8 Jaké trestné činy podle Vás páchají mladiství nejčastěji?

V této otázce mohli respondenti zaškrtnout více odpovědí. Pro přehlednost uvádím Tab. 7. Nejvíce respondenti uváděli kombinaci odpovědí řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění – sprejerství, řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění – neoprávněné užívání cizí věci.

Tab. 7: Nejčastější trestné činy mladistvých

Trestný čin	Odpovědi
Krádeže	33
Úmyslné ublížení na zdraví	17
Vydírání	2
Sprejerství	51
Poškození cizí věci	39
Neoprávněné užívání cizí věci	49
Násilná trestná činnost	6
Řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění	62
Pěstování a distribuce drog	12
Jiné	0

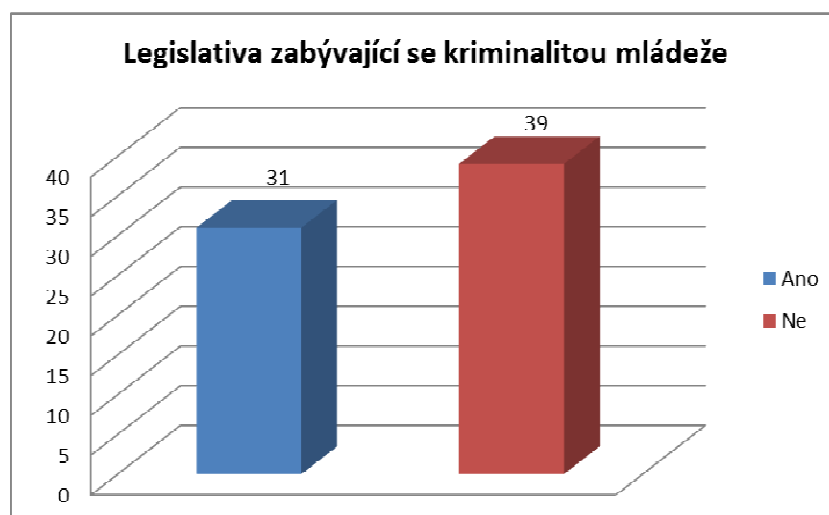
Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedené tabulky je patrné, že dle dotazovaných respondentů se mladiství nejčastěji dopouštějí trestného činu – řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění (62 respondentů), dále pak sprejerství (51 respondentů), neoprávněné užívání cizí věci (49 respondentů). Naopak se dotazovaní respondenti domnívají, že nejméně se mladiství dopouštějí vydírání (2 respondenti).

Otázka č. 9 Myslíte si, že legislativa upravující kriminalitu mládeže v České republice je dostačující?

39 (56 %) dotazovaných respondentů si myslí, že legislativa upravující kriminalitu mládeže v České republice je nedostačující. 31 (44 %) dotazovaných respondentů si naopak myslí, že legislativa zabývající se problematikou kriminality mládeže je v České republice dostačující (Graf 10).

Graf 10: Legislativa zabývající se kriminalitou mládeže

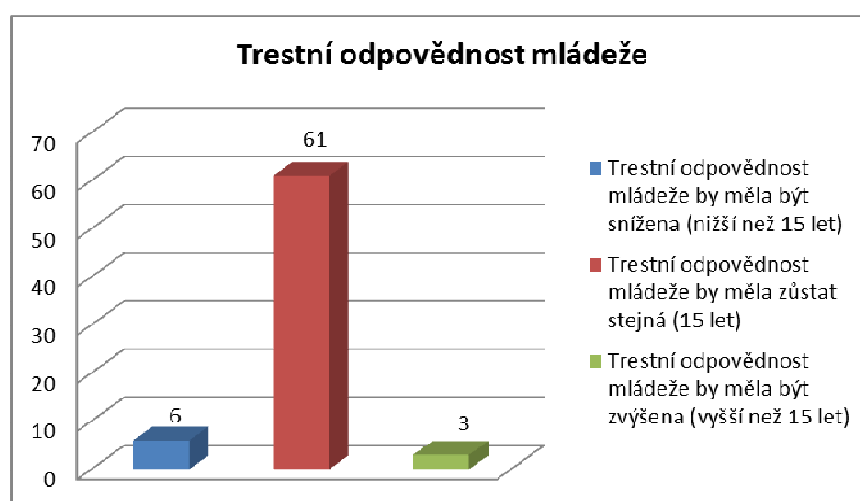

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 10 Jaká by podle Vás měla být hranice trestní odpovědnosti mládeže?

Na otázku, jaká by měla být hranice trestní odpovědnosti mládeže, odpověděla většina dotazovaných respondentů – 61 (87 %), že by hranice trestní odpovědnosti mládeže měla zůstat stejná, tedy 15 let. 6 (9 %) respondentů je toho názoru, že by trestní odpovědnost mládeže měla být snížena (nižší než 15 let). Pouze 3 (4 %) respondenti se domnívají, že by trestní odpovědnost mladistvých měla být zvýšena, tedy vyšší než 15 let (Graf 11).

Graf 11: Trestní odpovědnost mládeže

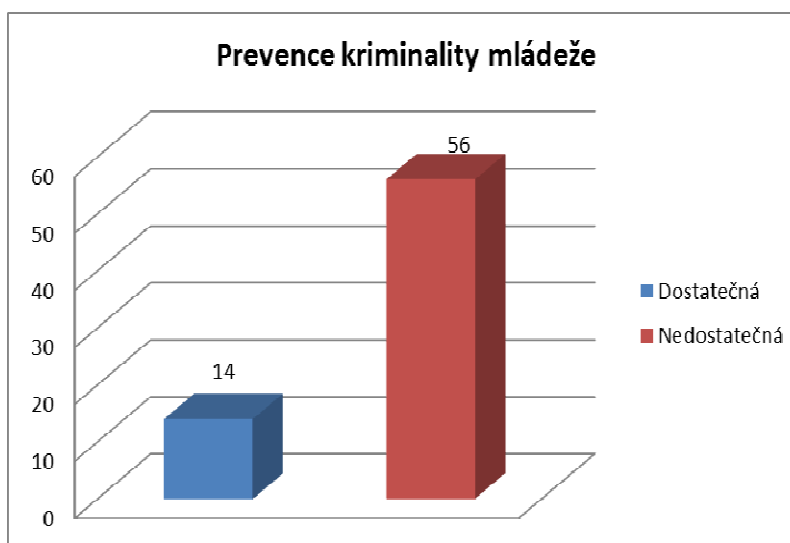

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 11 Jaká je podle Vás prevence kriminality mládeže?

U této otázky měli respondenti rozhodnout, zda si myslí, že je prevence kriminality mládeže dostačující, či nikoliv. Většina, tedy 56 (80 %) dotazovaných respondentů, je toho názoru, že prevence kriminality mládeže je nedostatečná. Pouze 14 (20 %) dotazovaných respondentů si myslí, že prevence kriminality mládeže je dostatečná a není potřeba ji nijak více rozšiřovat (Graf č. 12).

Graf 12: Prevence kriminality mládeže

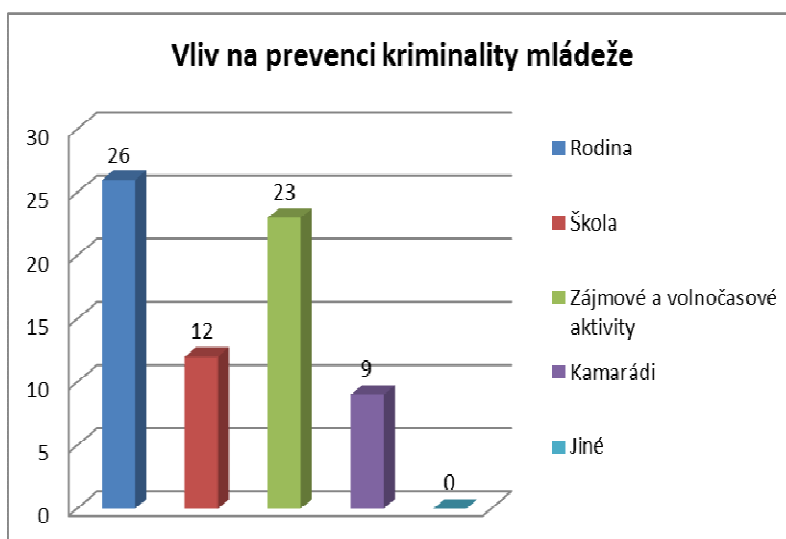

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 12 Co má podle Vás největší vliv na prevenci kriminality mládeže?

Největší vliv na prevenci kriminality mládeže má dle výzkumu rodina. 26 (37 %) dotazovaných respondentů zaškrtnulo tuto odpověď. 23 (33 %) dotazovaných respondentů je toho názoru, že největší vliv na prevenci kriminality mládeže mají zájmové a volnočasové aktivity. 12 (17 %) dotazovaných respondentů si myslí, že je to právě škola, kdo má vliv na prevenci kriminality mládeže, a 9 (13 %) dotazovaných si myslí, že to jsou kamarádi (Graf 13).

Graf 13: Vliv na prevenci kriminality mládeže

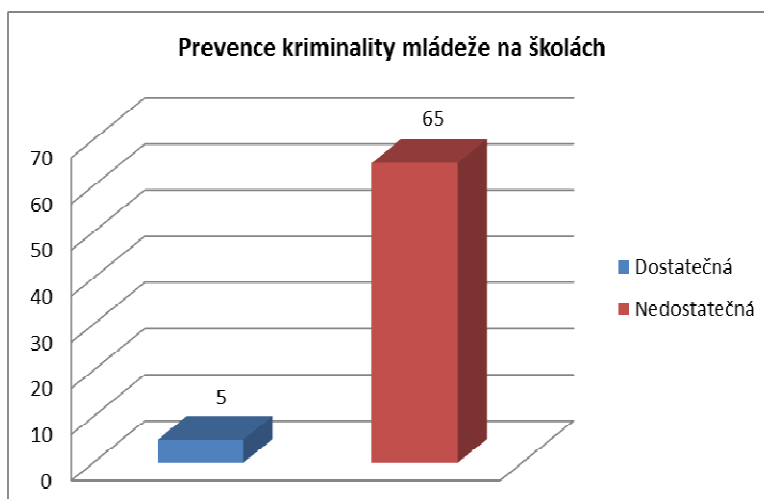

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 13 Jaká je podle Vás prevence kriminality mládeže ve školách?

Téměř všichni, tj. 65 (93 %) dotazovaných respondentů, jsou toho názoru, že prevence kriminality mládeže ve školách je nedostačující. Tito respondenti si myslí, že by ve školách mělo být zařazeno více programů týkajících se prevence kriminality mládeže. Pouze 5 (7 %) dotazovaných respondentů tvrdí, že prevence kriminality na školách je dostačující (Graf 14).

Graf 14: Prevence kriminality mládeže ve školách

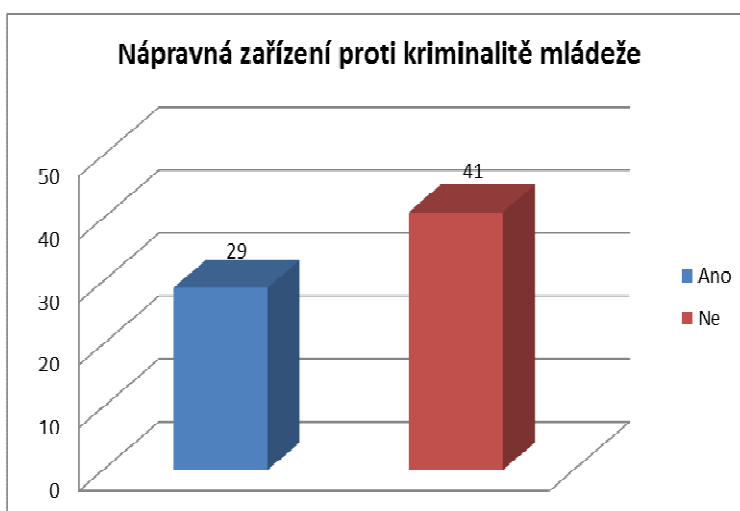

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 14 Domníváte se, že nápravná zařízení pro mládež mohou mládež napravit tak, aby se už v budoucnu nedopouštěla trestné činnosti?

41 (59 %) z celkového počtu 70 (100 %) dotazovaných respondentů je přesvědčena o tom, že nápravná zařízení pro mládež nemohou napravit mládež, aby se už v budoucnu nedopouštěla trestné činnosti. 29 (41 %) dotazovaných respondentů si naopak myslí, že nápravná zařízení pro mládež mohou snížit kriminalitu mládeže v budoucnu (Graf 15).

Graf 15: Nápravná zařízení proti kriminalitě mládeže

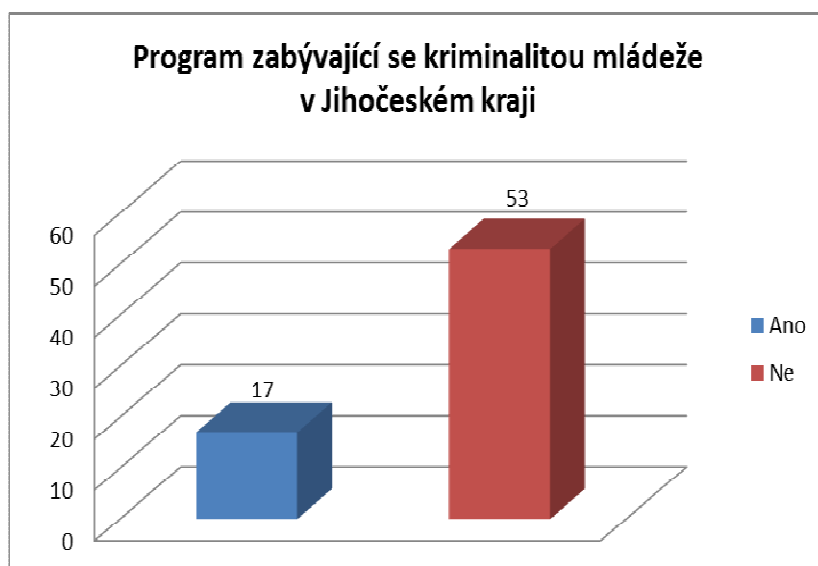

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 15 Znáte nějaký program zabývající se prevencí kriminality mládeže v Jihočeském kraji?

53 (76 %) dotazovaných respondentů nezná žádný program, který by se zabýval prevencí kriminality mládeže v Jihočeském kraji. 17 (24 %) dotazovaných respondentů uvedlo, že zná nějaký program zabývající se prevencí kriminality mládeže v Jihočeském kraji. Když jsem se zeptal jaký, uvedli, že je to program, který se jmenuje Detektivem NAneČISTO (Graf 16).

Graf 16: Program zabývající se kriminalitou mládeže v Jihočeském kraji

Zdroj: vlastní výzkum

7 PREVENCE KRIMINALITY MLÁDEŽE V JIHOČESKÉM KRAJI

Nedílnou součástí práce Policie Jihočeského kraje je prevence kriminality dětí a mládeže. V působnosti Policie ČR Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje pracuje na úrovni okresních ředitelství celkem sedm preventivně informačních skupin (České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice, Tábor) a jedna preventivně informační skupina na úrovni krajské policejní správy.

Preventivní informační skupina je zřízena Rozkazem policejního prezidenta č. 72/2010. Její činnost vychází ze zákona č. 273/2008 Sb. o policii.

Úkolem preventivně informační skupiny je komunikace a spolupráce s místními orgány a institucemi, sdělovacími prostředky a občany. Jejím dalším úkolem je poradenská a informační služba. Spolu s preventivní informační skupinou jsou do prevence zapojeni všichni policisté vnější služby.

Cílem je integrovat Policii České republiky do preventivních aktivit obcí, poskytovat informace pro plánování preventivních opatření a informovat občany o možnostech a způsobu ochrany před trestnou činností a dopravní nehodovostí.

Všechny preventivně informační skupiny v rámci působnosti jihočeského krajského ředitelství byly doposud aktivně zapojeny do třech celorepublikových projektů, kterými jsou: Ajaxův zápisník, Jezdíme s úsměvem, Učíme se s Policií.

Ajaxův zápisník

Ajaxův zápisník je preventivní projekt, jehož cílem je zvyšovat právní vědomí již u dětí mladšího školního věku. Průvodce jim dělá policejní pes Ajax. Žáci se pomocí Ajaxova zápisníku učí předcházet různým sociálně patologickým jevům jako je šikana, alkohol a drogy, hazardní hry, osvojují si základní pravidla pohybu v silniční dopravě a seznamují se s otázkou vlastní bezpečnosti.

Ajaxův zápisník je projekt, který je určený pro žáky II. a III. třídy základních škol. Je realizován od roku 2002 a každoročně je do projektu v rámci Jihočeského kraje (a Pelhřimovska) zapojeno přes 7 000 dětí II. tříd základních škol.

Žáci dostávají zápisník, s kterým pracují po celý rok za pomoci učitelů a rodičů. Policisté pro ně připravují různé soutěže a testy a přitom zjišťují, co se od policejního psa Ajaxe naučili. Zápisník obsahuje 10 témat. Každé téma je vždy na jeden měsíc

ve školním roce. Témata jsou zařazena vhodně vzhledem k věku žáků. Malí školáci se postupně seznamují s policistou, s činností policie, dopravní tematikou a později se závažnějšími tématy.

Jezdíme s úsměvem

Jezdíme s úsměvem je dopravně-preventivní projekt určený pro I. stupeň základních škol. Projekt je realizován od roku 2005 společně s Českou pojišťovnou, a. s. Ve vyčleněném období se na území Jihočeského kraje (a Pelhřimovska) do projektu zapojilo přes 800 dětí IV. a V. tříd základních škol.

Učíme se s Policií

Učíme se s Policií je preventivní projekt určený pro II. stupeň základních škol realizovaný Policií ČR Krajským ředitelstvím policie Jihočeského kraje od roku 2003. Jeho cílem je sjednotit v rámci celé republiky „nabídku“ policejní prevence. Jde o jednotlivé listy, které jsou zaměřeny na vybranou problematiku, například sprejerství, šikana, záškoláctví, návykové látky, gamblerství, trestní odpovědnost a podobně. Vyjmenované jsou zároveň základní právní předpisy, ale i předpisy s problematikou související. Listy jsou zároveň pro preventistu i vodítkem, jak správně vést hodiny se žáky, na co zaměřit svoji pozornost. Tento projekt je realizován jednak cíleně ze strany Policie České republiky a zároveň je využíván v případech, kdy se školy obracejí na policisty se žádostí o pomoc.

Detektivem na(ne)čisto

V rámci projektu „Jihočeská a hornorakouská policie se představují“ byla Krajským ředitelstvím policie Jihočeského kraje pořádána soutěž „Detektivem na(ne)čisto“. Soutěž byla určena pro žáky II. stupně základních škol a studenty víceletých gymnázií v rámci Jihočeského kraje. Soutěžit bylo možné ve dvou kategoriích:

- 1) I. kategorie, která byla určena pro žáky 6. a 7. tříd nebo studenty primy a sekundy,
- 2) II. kategorie, která byla určena pro žáky 8. a 9. tříd nebo pro studenty tercie a kvarty.

Soutěž probíhala ve dvou kolech. První kolo probíhalo formou plnění úkolů a testů prostřednictvím sociální sítě Facebook. Šest nejúspěšnějších týmů z každé kategorie postoupilo do II. kola soutěže. V rámci II. kola soutěžily jednotlivé týmy jako skuteční kriminalisté. Jejich úkolem bylo objasnit zločin a najít pachatele.

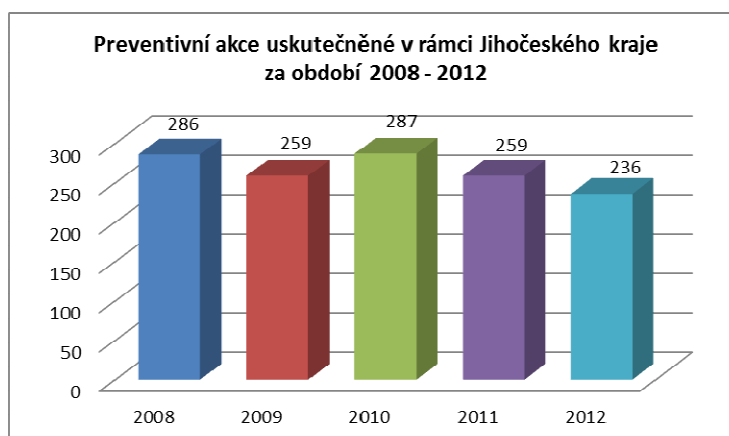
Cílem soutěže bylo přiblížit, a to nejen soutěžícím týmům, ale i veřejnosti jako takové, práci policie. Ukázat, jaké policie používá metody a techniky při vyšetřování trestných činů, či upozornit, jak je důležité dívat se kolem sebe a všimnout si detailů v každodenním životě.

7.1 Statistiky prevence kriminality mládeže v Jihočeském kraji za období 2008–2012

Z dostupných statistik bylo zjištěno, že v rámci Jihočeského kraje bylo za období 2008–2012 provedeno celkem 1 327 preventivních akcí. Většina preventivních akcí probíhala formou besedy. Tyto besedy byly pořádány nejen ve školách, ale i v letních táborech.

Z grafu č. 17 je patrné, že nejvíce preventivních akcí bylo uskutečněno v roce 2010, a to 287 (22 %). V tomto roce bylo dle statistických údajů spácháno mládeží 508 trestných skutků. Naopak nejméně preventivních akcí bylo uspořádáno v roce 2012 – 236 (18 %) preventivních akcí.

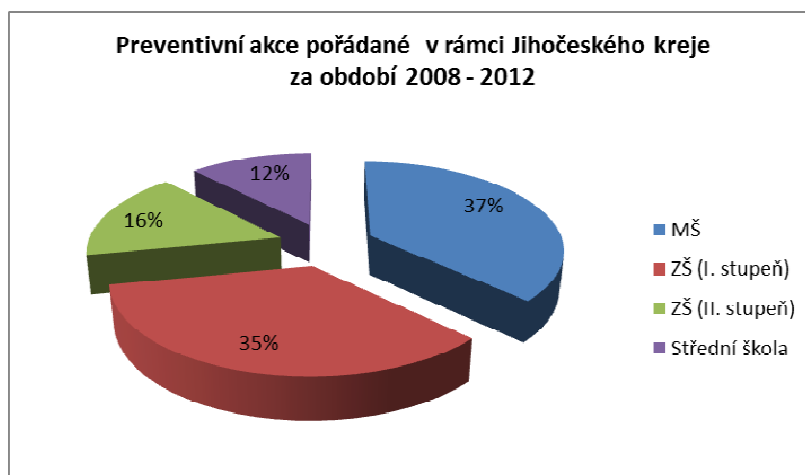
Graf 17: Preventivní akce uskutečněné v rámci Jihočeského kraje za období 2008–2012

Zdroj: statistické údaje PČR

Nejvíce preventivních akcí bylo pořádáno pro děti mateřských škol. V mateřských školách bylo provedeno celkem 496 (37 %) preventivních akcí. V pořadí podle počtu provedených preventivních akcí následovaly základní školy (I. stupeň) – 458 (35 %) preventivních akcí, základní školy (II. stupeň) – 216 (16 %) preventivních akcí a střední školy – 157 (12 %) preventivních akcí.

Graf 18: Preventivní akce pořádané za období 2008–2012

Zdroj: statistické údaje PČR

Besedy preventivních akcí měly různá témata. Nejvíce prostoru bylo věnováno problematice „Jak se nestát obětí trestné činnosti“. Na toto téma bylo uspořádáno celkem 548 (41 %) preventivních akcí. Další velmi časté téma preventivních akcí bylo „Bezpečnost silničního provozu“. Tomuto tématu bylo věnováno celkem 535 (40 %) besed. 116 (9 %) preventivních akcí se týkalo ukázek policejní činnosti, 94 (7 %) preventivních akcí bylo zaměřeno na „Zvýšení právního vědomí“, 31 (2 %) preventivních akcí bylo zaměřeno na „Předcházení kriminalitě mládeže“ a 3 (1 %) besedy se týkaly jiného tématu, než bylo uvedeno (Graf č. 19).

Graf 19: Předmět preventivních akcí za období 2008–2012

Zdroj: statistické údaje PČR

Poslední část dotazníku byla věnována zjištění podnětu k provedení preventivní akce, zda byly preventivní akce pořádány z podnětu policistů nebo jiných osob. Bylo zjištěno, že z celkového počtu 1 327 pořádaných preventivních akcí bylo 986 (74 %) akcí pořádáno na podnět policistů. Pouze 341 (26 %) preventivních akcí bylo pořádáno policisty na požádání.

Graf č. 20 Podnět k provedení preventivní akce v rámci Jihočeského kraje za období 2008–2012

Zdroj: statistické údaje PČR

7.2 Ověření vlivu preventivní činnosti na kriminalitu mládeže pomocí Spearmanova koeficientu

Jedním z cílů předkládané bakalářské práce je ověřit, zda preventivní činnosti pořádané na území Jihočeského kraje jsou účinné, či nikoliv. K tomuto zjištění byla využita výzkumná metoda Spearmanův koeficient pořadové korelace. Pomocí této metody byly porovnány údaje o počtu preventivních akcí a počtu skutků spáchaných mládeží v rámci Jihočeského kraje.

Hypotézy byly formulovány takto:

H_0 : Počet uskutečněných preventivních akcí nemá vliv na stav kriminality mládeže.

H_A : Počet uskutečněných preventivních akcí má vliv na stav kriminality mládeže.

Tab. 8 Data pro výpočet Spearmanova koeficientu pořadové korelace

Rok	Počet preventivních akcí	Počet skutků spáchaných mládeží	Pořadí dle počtu preventivních akcí	Pořadí dle skutků spáchaných mládeží	d	d ²
2008	286	724	4	5	-1	1
2009	259	645	2,5	4	-1,5	2,25
2010	287	508	5	2	3	9
2011	259	609	2,5	3	-0,5	0,25
2012	236	493	1	1	0	0
					Celkem	12,5

Zdroj: vlastní výzkum

Pro lepší přehlednost dat byla sestavena tabulka č. 8. V tabulce je uveden počet preventivních akcí, počet skutků spáchaných mládeží a pomocné výpočty. V tabulce je uvedeno také pořadí dle počtu preventivních akcí a pořadí dle skutků spáchaných mládeží. Rok s nejnižším zaznamenaným počtem preventivních akcí a skutků spáchaných mládeží má pořadové číslo jedna. V roce 2009 a 2011 byl evidován stejný

počet uskutečněných preventivních akcí. V tomto případě bylo uvedeno průměrné pořadí, tedy 2,5.

Počty uskutečněných preventivních akcí tvoří poměrová data. Tato data byla převedena do pořadí. Rok s nejnižším počtem provedených preventivních opatření, tedy rok 2012, byl označen pořadovým číslem 1.

Ve sloupci označeném písmenem „d“ je uveden rozdíl mezi pořadím dle počtu preventivních akcí a pořadím dle skutků spáchaných mládeží. Sloupec označený písmenem „d²“ vyjadřuje druhou mocninu hodnoty písmene „d“.

Výpočet Spearmanova koeficientu pořadové korelace byl proveden dle následujícího vzorce:

$$r_s = 1 - ((6 \times \sum d^2) / n \times (n^2 - 1))$$

$$r_s = 1 - ((6 \times 12,5) / 5 \times (5^2 - 1))$$

$$r_s = 0,375$$

Spearmanův koeficient pořadové korelace může nabývat hodnot v rozmezí od 0 do +,-1. Čím více se vypočtená hodnota blíží k hodnotě 1, tím těsnější je vztah mezi srovnávanými jevy. Dle tabulky interpretace hodnot korelačního koeficientu, je-li hodnota r_s v rozmezí $1,00 < r_s \leq 0,90$, existuje mezi jevy velmi vysoká závislost. Vypočítaný koeficient má zápornou hodnotu, což znamená, že vztah mezi jevy je opačný – negativní. Znamená to, že vysokým hodnotám jedné proměnné odpovídají spíše nižší hodnoty, druhé proměnné naopak.⁸⁹⁾

⁸⁹⁾ CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. Olomouc, 2006. s. 21.

Tab. 9 Interpretace hodnot korelačního koeficientu

Koeficient korelace	Interpretace
$r = 1$	Naprostá (funkční) závislost
$0,90 < r \leq 1,00$	Velmi vysoká závislost
$0,70 < r \leq 0,90$	Vysoká závislost
$0,40 < r \leq 0,70$	Střední (značná) závislost
$0,20 < r \leq 0,40$	Nízká závislost
$0,00 < r \leq 0,20$	Velmi slabá závislost
$r = 0$	Naprostá nezávislost

Zdroj: CHRÁSKA, M., 2006

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo popsat ucelený přehled o stavu kriminality a delikventního chování, kterých se děti a mládež dopouští. Jedním z cílů práce bylo zmapovat kriminalitu mládeže v Jihočeském kraji. Hlavním záměrem bylo objasnit způsob, jakým je prováděna prevence kriminality dětí a mládeže v rámci působnosti Policie České republiky v Jihočeském kraji, zda je práce Policie České republiky úspěšná, či nikoliv.

Kriminalita mládeže je společností chápána jako negativní jev. Jedná se o nejzávažnější sociálně patologický jev společnosti. Nebezpečí je dáno právě tím, že mladiství pachatelé mohou svou trestnou činnost páchat i v budoucnu. Proto jsou velmi důležitá preventivní opatření právě ve věku mladistvím. Prevence může předejít mnoha skutkům. Ne vždy si totiž děti a mládež uvědomují, jaké následky jejich činy mohou mít a jaké důsledky z nich budou vyvozeny. V tomto směru by mělo dojít právě ke změně legislativy. Současná legislativa nemá zakomponovanou prevenci kriminality mládeže na školách jako povinnou. Prevenci můžeme chápat jako souhrn aktivit, které mají zabránit působení faktorů, jež mohou vést u jedinců k delikventnímu chování. Domnívám se, že zakomponováním prevence kriminality mládeže jako povinného bodu vzdělávání ve školách by se dalo některým skutkům ze strany mládeže předejít nebo je alespoň eliminovat.

Na základě statistických zjištění můžeme konstatovat, že kriminalita mládeže v České republice rok od roku klesá. Zatímco v roce 2008 bylo dětmi spácháno 20 560 trestných činů, v roce 2012 jich bylo o 8 428 méně, tedy 12 312. Mladiství v roce 2008 spáchali na území České republiky 7 728 trestných činů. V roce 2012 jich bylo o 3 015 méně. Z hlediska struktury kriminality mládeže se mládež dopouštěla trestné činnosti ve všech oblastech trestných činů. Prioritu přitom měla majetková kriminalita (39 387 trestných činů) a krádeže prosté (20 683 trestných činů).

Kriminalita mládeže klesá také na území Jihočeského kraje. V roce 2008 bylo na území Jihočeského kraje spácháno dětmi 997 trestných činů, v roce 2012 jich bylo 674, tedy o 323 méně. Mladiství spáchali na území Jihočeského kraje v roce 2008 724 trestných činů, v roce 2012 pak 493. Z prostudovaných statistik bylo zjištěno, že nezletilí, mladiství a děti se v rámci Jihočeského kraje nejvíce dopouštějí majetkových trestných činů (423 trestných činů), dále pak krádeží prostých

(197 trestných činů), krádeží vloupáním (186 trestných činů) a násilných činů (159 trestných činů).

Přestože statistická data ukazují, že kriminalita mládeže jak v České republice, tak na území Jihočeského kraje klesá, její brutalita spíše roste. Proto je třeba i nadále organizovat preventivní opatření.

Na děti i mladistvé v jejich útlém věku působí několik faktorů, které mohou zapříčinit vznik delikventního chování. Rodina je tradičně považována za hlavního činitele, jenž svým selháváním umožňuje kriminální chování. Právě díky rodině si dítě osvojuje vzorce chování, a to jak pozitivní, tak negativní. Někteří odborníci tvrdí, že právě děti z neúplných či sociálně slabších rodin jsou k páchání trestné činnosti náchylnější než děti z úplných a dobře zabezpečených rodin. Také škola zasahuje významným způsobem do výchovy dítěte a mladistvých osob. Ve škole se děti setkávají s přímým působením společenských hodnot a norem platných pro okolní sociální svět. Nejen rodina a škola ovlivňují budoucí chování dětí a mládeže, ale také vrstevnické skupiny a masmédiá.

Součástí mé bakalářské práce je výzkum zaměřený na pohled obyvatel Jihočeského kraje na kriminalitu mládeže právě v tomto kraji. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 70 respondentů. 57 (81 %) dotazovaných si myslí, že kriminalita mládeže je v současné době čím dál větším problémem. Díky médiím jsou informováni o zvyšující se brutalitě mladých delikventů. Právě proto si 49 (70 %) dotazovaných myslí, že kriminalita mládeže spíše roste, než klesá.

Respondenti se domnívají, že příčinou kriminality mládeže je nevhodné trávení volného času. Děti a mládež místo sportovních aktivit tráví čím dál více svého volného času u počítače nebo televize. Zde vidí násilí nejvíce. Mezi dětmi a mladistvými jsou oblíbené počítačové hry. Téměř většina z nich je založena na principu zabíjení. Akční hrdinové dostávají za ubližování druhým bonusové body a viníkovi se nic nestane, ba naopak postoupí do dalšího kola. Proto se nemůžeme divit, že se násilí mezi dětmi a mladistvými vyskytuje čím dál více.

39 (56 %) dotazovaných respondentů se domnívá, že legislativa zabývající se kriminalitou mládeže je nedostačující. Přestože si dotazovaní myslí, že legislativa zabývající se kriminalitou mládeže je nedostačující, hranice trestní odpovědnosti mládeže by neměla být snížena. Měla by zůstat stejná, tedy 15 let. Pouze 9 % dotazovaných si myslí, že trestní hranice odpovědnosti mládeže by měla být snížena.

56 (80 %) dotazovaných se domnívá, že prevence kriminality mládeže je nedostatečná. 65 (93 %) dotazovaných respondentů je toho názoru, že by ve školách mělo být zařazeno více programů týkajících se právě prevence kriminality mládeže. Přestože na území Jihočeského kraje probíhá několik programů zabývajících se prevencí kriminality mládeže, 53 (76 %) dotazovaných o nich vůbec neví.

Na prevenci kriminality mládeže se podílí několik složek. Jednou z nich je Policie České republiky. Konkrétními programy preventivních programů realizovaných Policií České republiky na území Jihočeského kraje jsou Ajaxův zápisník, Jezdíme s úsměvem, Učíme se s Policií. Tyto preventivní programy byly pořádány celorepublikově. V rámci projektu „Jihočeská a hornorakouská policie se představují“ byla Krajským ředitelstvím policie Jihočeského kraje pořádána soutěž „Detektivem na(nečisto)“. Soutěž byla určena pro žáky II. stupně základních škol a studenty víceletých gymnázií v rámci Jihočeského kraje. Cílem soutěže bylo přiblížit, a to nejen soutěžícím týmům, ale i veřejnosti jako takové, práci policie. Ukázat, jaké policie používá metody a techniky při vyšetřování trestných činů, či upozornit, jak je důležité dívat se kolem sebe a všimnout si detailů v každodenním životě.

V rámci Jihočeského kraje bylo za období 2008–2012 provedeno celkem 1 327 preventivních akcí. Většina z nich probíhala formou besedy. Besedy byly pořádány nejen na školách, ale také na letních táborech. Nejvíce preventivních opatření bylo provedeno v roce 2010 – 287. V tomto roce bylo dle statistických údajů spácháno mládeží 508 trestných skutků. Nejvíce preventivních programů bylo provedeno pro děti v mateřských školách – 496 programů, dále pak na I. stupni základních škol (458 preventivních akcí). Preventivní programy byly zaměřeny především na bezpečnost silničního provozu a jak se nestát obětí trestné činnosti. Téměř většina – 986 (74 %) uspořádaných preventivních programů bylo z podnětu Policie České republiky.

Na začátku psaní bakalářské práce byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotéza H_0 : Počet uskutečněných preventivních akcí nemá vliv na stav kriminality mládeže. Hypotéza H_A : Počet uskutečněných preventivních akcí má vliv na stav kriminality mládeže. K potvrzení nebo vyvrácení těchto hypotéz byla využita metoda Spearmanova koeficientu. Pomocí této metody byly porovnány údaje o počtu preventivních akcí a počtu skutků spáchaných mládeží v rámci Jihočeského kraje. Na základě Spearmanova koeficientu byla potvrzena hypotéza H_0 . Tedy, že počet uskutečněných

preventivních akcí nemá vliv na stav kriminality mládeže. Přesto se domnívám, že právě díky preventivním programům dochází nejen v Jihočeském kraji, ale na celém území České republiky ke snížení kriminality mládeže. Nejen Policie České republiky, ale i jiné složky by měly pořádat tyto preventivní programy i nadále.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha : Grada, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.

HAVRDOVÁ, E. *Nejlepší praxe školních programů prevence kriminality*. Praha : Centrum pro veřejnou politiku, 2009. 151 s. ISBN 978-80-254-9432-5.

CHMELÍK, J. *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Praha : MV ČR, 1995. 48 s.

CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, 1998. 122 s.

JIRÁSKOVÁ, V. *Občan v demokratické společnosti*. Praha : SLON, 1999. 312 s. ISBN 978-80-8585-078-9.

KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. *Zlo na každý den – Život s deprivanty I*. Praha : Galén, 2001. 390 s. ISBN 80-7262-088-6.

KUCHTA, J. *Kriminologie (II. část)*. Brno : Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0681-1.

KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2012. 544 s. ISBN 978-80-7179-813-2.

KUNÁK, S. *Vybrané možnosti primárnej prevencie a negatívnych vplyvov na deti a mládež*. Bratislava : Iris, 2007. 145 s. ISBN 978-80-89256-10-5.

KVAPILOVÁ, S. *Kapitola ze sociální pedagogiky*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001. s. ISBN 80-7076-669-8.

KVASNIČKOVÁ, H. *Celostátní konference pracovníků DMI – seminář Právní vědomí pedagogů*. Hradec Králové, 2013. s. 14

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha : Portál, 2011. 340 s. ISBN 978-80-7178-771-6.

MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-x.

NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže zaměřené na jejich prevenci*. Praha : PAČR, 2000. ISBN 80-7251-033-9.

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha : Aspi, 2008. 527 s. ISBN 978-80-7357-376-8.

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie 3*. Praha : Aspi, 2008. 527 s. ISBN 978-80-7357-377-.

PRŮCHA, J., ŠALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

SEMRÁD, J. *Mládež a sociálně negativní jevy*. Praha : PAČR, 1996. 127 s. ISBN 80-85981-22-x.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář – díl I*. 6 vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. 1525 s. ISBN 978-80-7400-043-0.

ŠTÍPEK, J. *Úvod do sociální patologie I. Kriminalita mládeže*. Praha : Univerzita Karlova, 1985.

URBANOVÁ, M. *Systémy sociální kontroly a právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. 191 s. ISBN 978-80-247-2982-4.

VÁGHNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha : Portál, 1999. 403 s. ISBN 80-7178-802-3.

ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha : PAČR, 2000. 128 s. ISBN 80-7251-003-7.

ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda, 2002. 232 s. ISBN 80-86473-08-02.

Elektronické zdroje

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Prevence kriminality*. Praha, 2010. [online]. [cit. 25-07-2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>.

Policie České republiky. Statistické přehledy. [online]. [cit. 25-07-2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>.

ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. [online]. [cit. 25-07-2013]. Dostupné z WWW: <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1460&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1460&par[lang]=CS)>

Legislativní dokumenty

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Ostatní zdroje

MINISTERSTVO VNITRA. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015*. Praha, 2011. s. 31.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: ODBOR PREVENCE KRIMINALITY. *Typy projektů prevence kriminality*. Praha, 2007. s. 49.

SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice, 2009. s. 14.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázky

Obr. 1 Systém prevence kriminality v České republice

Tabulky

Tab. 1: Trestné činy spáchané na území České republiky v období 2008–2012

Tab. 2: Trestné činy spáchané na území České republiky mladistvými v období 2008–2012

Tab. 3: Trestné činy spáchané nezletilými, mladistvými a dětmi v letech 2008–2012

Tab. 4: Trestné činy spáchané v Jihočeském kraji za období 2008–2012

Tab. 5: Trestné činy spáchané mladistvými v Jihočeském kraji v období 2008–2012

Tab. 6: Trestné činy spáchané nezletilými, mladistvými a dětmi v Jihočeském kraji v letech 2008–2012

Tab. 7: Nejčastější trestné činy mladistvých

Tab. 8 Data pro výpočet Spearmanova koeficientu pořadové korelace

Grafy

Graf 1: Kriminalita dětí, mladistvých a nezletilých osob v České republice v letech 2008–2012

Graf 2: Kriminalita dětí, mladistvých a nezletilých osob v Jihočeském kraji v letech 2008–2012

Graf 3: Pohlaví respondentů

Graf 4: Věk respondentů

Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Graf 6: Kriminalita mládeže jako problém ve společnosti

Graf 7: Příčiny kriminality mládeže

Graf 8: Kriminalita mládeže u majoritních a u minoritních skupin

Graf 9: Vývoj kriminality mládeže

Graf 10: Legislativa zabývající se kriminalitou mládeže

Graf 11: Trestní odpovědnost mládeže

Graf 12: Prevence kriminality mládeže

Graf 13: Vliv na prevenci kriminality mládeže

Graf 14: Prevence kriminality mládeže na školách

Graf 15: Nápravná zařízení proti kriminalitě mládeže

Graf 16: Program zabývající se kriminalitou mládeže v Jihočeském kraji

Graf 17: Preventivní akce uskutečněné v rámci Jihočeského kraje za období 2008–2012

Graf 18: Preventivní akce pořádané v rámci Jihočeského kraje za období 2008–2012

Graf 19: Předmět preventivních akcí za období 2008–2012

Graf 20: Podnět k provedení preventivní akce v rámci Jihočeského kraje za období 2008–2012

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

Chtěl bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který bude podkladem pro mou bakalářskou práci na téma Kriminalita mládeže v Jihočeském kraji – příčiny a prevence. Dotazník se skládá z celkem patnácti otázek, z nichž první tři jsou obecné. Tento dotazník je anonymní a získaná data budou zpracována výhradně v rámci mé bakalářské práce. Prosím tedy o pravdivé zodpovězení všech otázek. U každé otázky označte vždy jen jednu Vámi zvolenou odpověď, pokud nebude u otázky uvedeno jinak.

Předem děkuji za čas a ochotu při vyplňování dotazníku.

Martin Faltus

1. Pohlaví: muž žena

2. Věk:

18 – 25 let

26 – 35 let

36 – 45 let

46 – 55 let

nad 55 let

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:

základní škola

odborné učiliště bez maturity

odborné učiliště s maturitou

střední škola

vyšší odborná škola

vysoká škola

4. Domníváte se, že v současné době je kriminalita mládeže problém?

ano

ne

5. Jaká je podle Vás nejčastější příčina kriminality mládeže?

nefungující rodinné prostředí

příslušnost mládeže k rizikovým skupinám

nevhodné trávení volného času

vliv médií, filmů, počítačových her

jednání pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek

jiný.....

6. V jaké míře si myslíte, že se objevuje kriminalita mládeže u majoritních a u minoritních skupin?

převažuje kriminalita mládeže u majoritních skupin

převažuje kriminalita mládeže u minoritních skupin

kriminalita mládeže u majoritních skupin je stejná jako kriminalita mládeže u minoritních skupin

7. Domníváte se, že kriminalita mládeže je čím dál častější nebo klesá?

roste

klesá

8. Jaké trestné činy podle Vás páchají mladiství nejčastěji? (můžete zaškrtnout více odpovědí)

krádeže

úmyslné ublížení na zdraví

vydírání

sprejerství

poškozování cizí věci

neoprávněné užívání cizí věci

násilná trestná činnost

řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění

- pěstování a distribuce drog
- jiné

9. Myslíte si, že legislativa upravující kriminalitu mládeže v České republice je dostačující?

- ano
- ne

10. Jaká by podle vás měla být hranice trestní odpovědnosti mládeže?

- trestní odpovědnost mládeže by měla být snížena (nižší než 15 let)
- trestní odpovědnost mládeže by měla zůstat stejná (15 let)
- trestní odpovědnost mládeže by měla být zvýšena (vyšší než 15 let)

11. Jaká je podle Vás prevence kriminality mládeže?

- dostatečná
- nedostatečná

12. Co má podle Vás největší vliv na prevenci kriminality mládeže?

- rodina
- škola
- zájmové a volnočasové aktivity
- kamarádi
- jiné

13. Jaká je podle Vás prevence kriminality mládeže ve školách?

- dostatečná
- nedostatečná

14. Domníváte se, že nápravná zařízení pro mládež mohou mládež napravit tak, aby se už v budoucnu nedopouštěla trestné činnosti?

- ano
- ne

15. Znáte nějaký program zabývající se prevencí kriminality mládeže v Jihočeském kraji?

ano, jaký?

ne

DOTAZNÍK

Chtěl bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který bude podkladem pro mou bakalářskou práci na téma Kriminalita mládeže v Jihočeském kraji – příčiny a prevence. Dotazník se skládá z celkem třech otázek. Tento dotazník je anonymní a získaná data budou zpracována výhradně v rámci mé bakalářské práce.

Předem děkuji za čas a ochotu při vyplňování dotazníku.

Martin Faltus

Preventivní činnost v období 2008–2012

1. Kolik preventivních činností bylo provedeno v uvedeném období? (například besedy, setkání s mládeží)

	2008	2009	2010	2011	2012
MŠ					
ZŠ (I. stupeň)					
ZŠ (II. stupeň)					
Střední škola					

2) Na jaké téma byly tyto preventivní činnosti zaměřené?

	MŠ	ZŠ (I. stupeň)	ZŠ (II. stupeň)	Střední škola
Předcházení kriminalitě mládeže				
Jak se nestát obětí trestné činnosti				
Zvýšení právního vědomí				
Bezpečnost silničního provozu				
Ukázka policejní činnosti				
Jiné téma				

3) Na základě jakého podnětu byly prováděny tyto preventivní akce?

	2008	2009	2010	2011	2012
Z podnětu policie ČR					
Z podnětu jiné osoby (př. ředitel školy)					